

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Олена БЄЛОВА

**ПРАКТИКУМ ІЗ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ
«ПСИХОЛОГІЯ ОСІБ З ПОРУШЕННЯМИ
МОВЛЕННЯ»**

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

Видання друге, перероблене й доповнене

ЕЛЕКТРОННЕ ВИДАННЯ

Кам'янець-Подільський
2026

УДК 159.922.76-056.264(075.8)

ББК 74.37я73

Б43

Рекомендувала вчена рада Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (протокол № 6 від 28.05.2026 року)

Рецензенти:

Оксана Джус – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри логопедії та інноваційних технологій в інклюзії Карпатського національного університету імені Василя Стефаника;

Яна РАЄВСЬКА – доктор психологічних наук, професор, директор Навчально-наукового інституту психології та соціальних наук Міжрегіональної Академії Управління персоналом;

Світлана МИХАЛЬСЬКА – доктор психологічних наук, професор, завідувач, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Розробник:

Олена БЄЛОВА – доктор педагогічних наук, професор, завідувач, професор кафедри логопедії та спеціальних методик Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка

Бєлова О. Б.

Б43 Практикум із освітнього компоненту «Психологія осіб з порушеннями мовлення»: навчально-методичний посібник. 2-ге вид., перероб. й доп. [Електронне видання]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2026. 72 с.

«Практикум із освітнього компоненту "Психологія осіб з порушеннями мовлення"» – включає робочу навчальну програму, основний зміст практичної та самостійної підготовки з освітнього компоненту «Психологія осіб з порушеннями мовлення», згідно з чинною освітньо-професійною програмою «Спеціальна освіта (Логопедія)». Розроблений для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності А6 Спеціальна освіта (за спеціалізаціями) спеціалізацією А6.01 Логопедія.

УДК 159.922.76-056.264(075.8)

ББК 74.37я73

Електронна версія посібника доступна за покликанням:

URL: <http://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/8010>

© Бєлова О.Б., 2026

ЗМІСТ

ВСТУП	5
ЗМІСТ РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА	6
ЗМІСТ ТЕОРЕТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ	21
ЗМІСТ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ	31
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1.1.	
Тема 1. Теоретичні аспекти «Психології осіб з порушеннями мовлення» як науки	31
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1.2.	
Тема 2. Психолого-педагогічні та клінічні причини порушень мовлення.....	32
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1.3.	
Тема 3. Методи діагностики психічних процесів	33
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2.	
Тема 4. Особливості розвитку відчуттів та сприймання в осіб з порушеннями мовлення.....	34
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 3.	
Тема 5. Особливості розвитку уваги в осіб з порушеннями мовлення	36
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4.	
Тема 6. Особливості розвитку пам'яті в осіб з порушеннями мовлення	37
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 5.	
Тема 7. Особливості розвитку мисленневих операцій в осіб з порушеннями мовлення	38
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 6.	
Тема 8. Особливості розвитку уваги в осіб з порушеннями мовлення	39
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 7.	
Тема 9. Особливості розвитку мовлення в осіб з порушеннями мовлення.....	40
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 8.	
Тема 10. Особливості розвитку мотивації в осіб з порушеннями мовлення	41
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 9.	
Тема 11. Особливості розвитку вольових якостей в осіб з порушеннями мовлення.....	42

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 10.	
Тема 12. Особливості розвитку емоцій в осіб з порушеннями мовлення	43
ПЛАНИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ	44
ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ № 1/2.	
Тема 4. Особливості розвитку відчуттів та сприймання в осіб з порушеннями мовлення	44
ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ № 3.	
Тема 5. Особливості розвитку уваги в осіб з порушеннями мовлення	45
ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ № 4.	
Тема 6. Особливості розвитку пам'яті в осіб з порушеннями мовлення	46
ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ № 5.	
Тема 7. Особливості розвитку мисленнєвих операцій в осіб з порушеннями мовлення	47
ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ № 6.	
Тема 8. Особливості розвитку уваги в осіб з порушеннями мовлення	48
ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ № 7.	
Тема 9. Особливості розвитку мовлення в осіб з порушеннями мовлення.....	49
ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ № 8.	
Тема 10. Особливості розвитку мотивації в осіб з порушеннями мовлення	50
ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ № 9.	
Тема 11. Особливості розвитку вольових якостей в осіб з порушеннями мовлення	51
ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ № 10.	
Тема 12. Особливості розвитку емоцій в осіб з порушеннями мовлення	52
МЕТОДИЧНА ДОКУМЕНТАЦІЯ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	54
ПЕРЕЛІК ОРІЄНТОВНИХ ПИТАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ	61
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	65
ГЛОСАРІЙ ПСИХОЛОГІЧНИХ ПОНЯТЬ	68

ВСТУП

Психологія осіб з порушеннями мовлення є складовою спеціальної психології, що досліджує особливості психічного розвитку осіб із мовленнєвими порушеннями. Освітній компонент формує сучасне уявлення про суспільно-історичну природу психіки людини, закономірності її розвитку в умовах нормотипового функціонування, а також специфіку пізнавальних та емоційно-вольових процесів у осіб із порушеннями мовлення. Особлива увага приділяється причинам відхилень у психічному розвитку (симптоматичним проявам), а також прийомам і методам діагностики та корекції психічних процесів у зазначеної категорії осіб.

Метою вивчення освітнього компоненту «Психологія осіб з порушеннями мовлення» є формування практичної фахової підготовки та підвищення професійної компетентності здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю А6 «Спеціальна освіта» (за спеціалізаціями), зокрема спеціалізацією А6.01 «Логопедія». Практико-орієнтоване навчання передбачає: оволодіння сучасними методами діагностики психічних процесів у осіб із порушеннями мовлення; набуття навичок застосування корекційних технологій у логопедичній практиці; формування вмінь організації та проведення індивідуальної й групової роботи; розвиток професійної рефлексії та здатності до аналізу результатів корекційно-розвивальної діяльності.

У практикумі з освітнього компоненту «Психологія осіб з порушеннями мовлення» розкрито зміст робочої програми освітнього компонента, винесено питання, які здобувачі вищої освіти мають засвоїти під час теоретичної підготовки; подано плани практичних та лабораторних занять; висвітлено методичні рекомендації щодо виконання самостійної роботи; пропонується список основних та додаткових наукових і методичних джерел; перелік орієнтовних питань до підсумкового контролю.

У результаті опанування освітнього компоненту «**Психологія осіб з порушеннями мовлення**» здобувачі вищої освіти повинні:

- пояснювати основні теоретичні положення психології осіб із мовленнєвими порушеннями;
- визначати та описувати фізіологічні механізми пізнавальних і емоційно-вольових процесів;
- аналізувати механізми когнітивної та емоційно-вольової сфер осіб з нормотиповим розвитком та із порушеннями мовлення;
- здійснювати пошук, критичний аналіз та адаптацію методик дослідження психічних процесів;
- добирати та систематизувати корекційний матеріал для розвитку когнітивної й емоційно-вольової сфер дітей із мовленнєвими порушеннями.

ЗМІСТ РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

1. Метою викладання освітнього компоненту «Психологія осіб з порушеннями мовлення» є формування теоретичної та практичної фахової підготовки майбутніх логопедів, вчителів, вихователів: про особливості психічного розвитку осіб з порушеннями мовлення з первинно збереженим інтелектом та аналізаторними системами; причини виникнення мовленнєвих порушень; структуру і механізми відхилень у розвитку мовлення, а також симптоми їх прояву; прийоми та методи діагностики відхилень у психічному розвитку осіб з порушеннями мовлення; типи труднощів в навчанні; прийоми та методи формування процесів пізнавальної діяльності та емоційно-вольової сфери в осіб з порушеннями мовлення.

2. Обсяг освітнього компонента

Найменування показників	Характеристика освітнього компонента	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік навчання	1	1
Семестр вивчення	2	3
Кількість кредитів ЄКТС	4	4
Загальний обсяг годин	120 год.	120 год.
Кількість годин навчальних занять	60 год.	14 год.
Лекційні заняття	20 год.	6 год.
Практичні заняття	20 год.	4 год.
Лабораторні заняття	20 год.	4 год.
Самостійна та індивідуальна робота	60 год.	106 год.
Форма підсумкового контролю	екзамен	екзамен

3. Статус ОК: професійна підготовка.

4. Передумови для вивчення ОК

«Психологія осіб з порушеннями мовлення» є основою для вивчення навчальних дисциплін таких як: «Логопедія: інтегрований курс», «Диференційна логопедична діагностика», «Логоритмика», «Спеціальні методики навчання дітей з порушеннями мовлення», «Нейромоторні техніки у логопедії» та ін.

5. Програмні компетентності навчання ОК

ОК – «Психологія осіб з порушеннями мовлення» укладена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, за освітньо-професійною програмою «Спеціальна освіта

(Логопедія)», ґрунтується на інтегральну компетентність (ІК), загальні компетентності (ЗК) та спеціальні (фахові) компетентності (СК).

Інтегральна компетентність

ІК – Здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти у процесі корекційно-педагогічної, діагностико-консультативної, дослідницької та культурно-просвітницької діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій і методів спеціальної та інклюзивної освіти загалом та логопедії зокрема і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК 4 – Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 7 – Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 9 – Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК 11 – Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів не доброчесності.

Спеціальні компетентності:

СК 2 – Здатність до аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду становлення і розвитку спеціальної та інклюзивної освіти, логопедії.

СК 3 – Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.

СК 8 – Готовність до забезпечення діагностико-консультативної діяльності.

СК 9 – Здатність застосовувати теоретичні, емпіричні методи психолого-педагогічного дослідження, статистичні методи обробки отриманої інформації, визначати достовірність результатів дослідження.

СК 10 – Здатність до системного психолого-педагогічного супроводу сім’ї, яка виховує дитину з особливими освітніми потребами, з дітьми з порушеннями мовлення.

СК 11 – Здатність дотримуватися основних принципів, правил, прийомів і форм суб’єкт-суб’єктної комунікації.

СК 12 – Здатність організувати дитячий колектив (в тому числі в інклюзивних закладах), створювати в ньому рівноправний клімат і комфортні умови для особистісного розвитку вихованців та їхньої соціальної інтеграції.

СК 13 – Здатність будувати гармонійні стосунки з особами з порушеннями мовленнєвого розвитку і з особливими освітніми потребами, їх сім’ями та учасниками спільнот без упередженого ставлення до їх індивідуальних потреб.

СК 14 – Здатність до роботи із спільнотою – на місцевому, регіональному, національному, європейському і більш широкому глобальному рівнях з метою формування толерантного, гуманного ставлення до осіб з порушеннями мовленнєвого розвитку, розвитку здатності до рефлексії, включаючи спроможність обдумувати як власні, так й інші системи цінностей.

СК 18 – Здатність застосовувати сучасні ефективні корекційні технології у роботі з дітьми раннього віку.

Очікувані програмні результати навчання:

ПРН 1 – Знати сучасні теоретичні основи спеціальної освіти відповідно до спеціалізації, застосовувати методи теоретичного та експериментального дослідження у професійній діяльності, релевантні статистичні методи обробки отриманої інформації, узагальнювати результати дослідження.

ПРН 3 – Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності у контексті професійних завдань.

ПРН 5 – Розуміти принципи, методи, форми та сутність організації логопедичного супроводу в різних типах закладів.

ПРН 6 – Планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів психолого-педагогічної діагностики осіб з порушеннями мовленнєвого розвитку з урахуванням їхніх вікових та індивідуально-типологічних відмінностей.

ПРН 8 – Організовувати і здійснювати психолого-педагогічне вивчення дітей з особливостями психофізичного розвитку, діагностико-консультативну діяльність.

ПРН 9 – Мати навички комплектування та організації діяльності спеціальних закладів освіти, спеціальних груп у закладах дошкільної освіти, спеціальних класів у закладах загальної середньої освіти тощо.

ПРН 10 – Здійснювати спостереження за дітьми з порушеннями мовлення, реалізовувати логопедичний супровід з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей.

ПРН 14 – Реалізовувати психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії у ролі вчителя-дефектолога, асистента вчителя, асистента вчителя зі спеціальної освіти, вчителя-логопеда.

ПРН 17 – Здатність застосовувати методики і технології початкового навчання та виховання.

ПРН 18 – Знати основи запобігання корупції, суспільної та академічної доброчесності на рівні, необхідному для формування нетерпимості до корупції та проявів недоброчесної поведінки серед здобувачів освіти та вміти застосовувати їх в професійній діяльності.

ПРН 20 – Володіти методиками раннього корекційного супроводу дітей із групи ризику виникнення порушень мовлення.

6. Засоби діагностики результатів навчання.

Форма підсумкового контролю успішності навчання здійснюється за методами оцінювання:

- усного контролю (фронтального та комбінованого опитування);
- письмового контролю (написання рефератів, конспектування літератури, виконання практичних завдань, ведення конспектів лекцій тощо);
- тестового контролю (комп'ютерні, усні, письмові тести);
- поточний, рубіжний та підсумковий контроль.
- модульний рейтинг, екзамен.

7. Програма освітнього компонента

Денна форма здобуття вищої освіти

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Разом	у тому числі			
		лекційні заняття	практичні заняття	лабораторні заняття	самостійна робота
Змістовий модуль I «Науково-теоретичні та практичні основи психології осіб з порушеннями мовлення»					
Тема 1. Теоретичні аспекти «Психології осіб з порушеннями мовлення» як науки	8	2	2	-	2
Тема 2. Психолого-педагогічні та клінічні причини порушень мовлення				-	2
Тема 3. Методи діагностики та корекції психічних процесів	6	2	2	-	2
Тема 4. Особливості розвитку відчуттів та сприймання в осіб з порушеннями мовлення	12	2	2	2	6
Тема 5. Особливості розвитку уваги в осіб з порушеннями мовлення	12	2	2	2	6
Тема 6. Особливості розвитку пам'яті в осіб з порушеннями мовлення	12	2	2	2	6
Тема 7. Особливості розвитку мисленневих операцій в осіб з порушеннями мовлення	12	2	2	2	6
Тема 8. Особливості розвитку уяви в осіб з порушеннями мовлення	12	2	2	2	6
Тема 9. Особливості розвитку мовлення в осіб з порушеннями мовлення	14	2	2	4	6
Тема 10. Особливості розвитку мотивації в осіб з порушеннями мовлення	20	2	2	2	6
Тема 11. Особливості розвитку вольових якостей в осіб з порушеннями мовлення				2	6
Тема 12. Особливості розвитку емоційної складової в осіб з порушеннями мовлення	12	2	2	2	6
Разом годин	120	20	20	20	60

Заочна форма здобуття вищої освіти

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Разом	у тому числі			
		лекційні заняття	практичні заняття	лабораторні заняття	самостійна робота
Змістовий модуль I «Науково-теоретичні та практичні основи психології осіб з порушеннями мовлення»					
Тема 1. Теоретичні аспекти «Психології осіб з порушеннями мовлення» як науки	18	2			4
Тема 2. Психолого-педагогічні та клінічні причини порушень мовлення					6
Тема 3. Методи діагностики та корекції психічних процесів					6
Тема 4. Особливості розвитку відчуттів та сприймання в осіб з порушеннями мовлення	66	2	2	2	10
Тема 5. Особливості розвитку уваги в осіб з порушеннями мовлення					10
Тема 6. Особливості розвитку пам'яті в осіб з порушеннями мовлення					10
Тема 7. Особливості розвитку мисленневих операцій в осіб з порушеннями мовлення					10
Тема 8. Особливості розвитку уяви в осіб з порушеннями мовлення					10
Тема 9. Особливості розвитку мовлення в осіб з порушеннями мовлення					10
Тема 10. Особливості розвитку мотивації в осіб з порушеннями мовлення	36	2	2	2	10
Тема 11. Особливості розвитку вольових якостей в осіб з порушеннями мовлення					10
Тема 12. Особливості розвитку емоційної складової в осіб з порушеннями мовлення					10
Разом годин	120	6	4	4	106

8. Форми поточного та підсумкового контролю

Форми поточного контролю: під час практичних занять (опитування (індивідуальне, фронтальне, ущільнене, вибіркове), написання есе, підготовка звіту про виконання практичних завдань та його захист), контроль за самостійною роботою (опитування).

Форма модульного контролю: модульна контрольна робота.

Формою підсумкового контролю: екзамен.

9. Критерії оцінювання результатів навчання

Для освітнього компонента «Психологія осіб з порушеннями мовлення» формою підсумкового контролю яких є екзамен.

Оцінювання знань, умінь та навичок здобувачів вищої освіти регламентується «Положенням про організацію освітнього процесу в Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка» (нова редакція) (<https://drive.google.com/file/d/1ZbMN35h-7ZSJBOVvL2bTCaLtRbcQA86/view>), «Положенням про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка» (нова редакція) (https://drive.google.com/file/d/1aD_jeL-jGRbDWAegkQ58tdMxxbqQKuff/view).

В умовах застосування дистанційних технологій навчання організація поточного і семестрового контролю відбувається відповідно до «Положення про дистанційне навчання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка» (https://drive.google.com/file/d/1c--sYRfDI_iAT7L766LprKB-x9GGKaEy/view).

Визнання результатів навчання окремих тем курсу, самостійної роботи шляхом неформальної/інформальної освіти здобувачами вищої освіти регламентується Порядком визнання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти (нова редакція) (<https://drive.google.com/file/d/19GCSM3y-K496gs8RQJp0mO9FjUJumB4T/view>), якщо їх тематика відповідає змісту навчальної дисципліни (окремій темі або змістовому модулю).

Кількісне оцінювання результатів навчання

Поточний і модульний контроль (60 балів)			Екзамен	Загальна кількість балів
Змістовий модуль 1				
Поточний контроль рейтингова оцінка в балах (тк)	МКР	Самостійна робота		
18	30	12	40	100

ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ

(18 балів)

Поточне оцінювання здійснюється на підставі якісного аналізу теоретичних знань здобувача вищої освіти, виконання здобувачем вищої освіти практичних завдань та самостійної роботи. Враховується рівень сформованості програмних компетентностей навчання, що містяться в освітньо-професійній програмі.

Максимальний бал оцінки поточної успішності здобувача вищої освіти на навчальних заняттях – 12 балів.

Пропущені заняття здобувач вищої освіти має обов'язково відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні

індивідуальні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Здобувачу вищої освіти, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів.

Якщо здобувач вищої освіти не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях, не виконав модульної контрольної роботи (МКР), завдання самостійної та індивідуальної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Здобувач вищої освіти, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з невідповідністю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, здобувач вищої освіти повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

В умовах застосування дистанційних технологій навчання організація поточного контролю відбувається відповідно до «Порядку організації поточного та семестрового контролю із застосуванням дистанційних технологій навчання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (зі змінами)»

(https://drive.google.com/file/d/15qM6nA_NtvOZxOYz4Hzc8DZNgnAiL_zz/view).

Критерії та норми оцінювання знань, вмінь і навичок здобувачів вищої освіти

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах (за 12-бальною шкалою)	Критерії оцінювання
Початковий (понятійний)	1	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом з курсу «Психологія» на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними: відповідає на запитання, які потребують відповіді „так” чи „ні”; не може організувати і здійснити психологічне дослідження і провести якісний аналіз отриманих у даних та інтерпретувати їх. Здобувач порушує принципи академічної доброчесності.
	2	Здобувач вищої освіти мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні „так” чи „ні”; може самостійно знайти в підручнику відповідь; за допомогою викладача може організувати і здійснити психологічне дослідження і провести якісний аналіз отриманих у даних та інтерпретувати їх. Здобувач порушує принципи академічної доброчесності.

	3	Здобувач вищої освіти намагається аналізувати на основі елементарних знань і навичок; виявляє окремі властивості; робить спроби виконання вправ, дій репродуктивного характеру; за допомогою викладача може організувати і здійснити психологічне дослідження і провести якісний аналіз отриманих у даних та інтерпретувати їх. Здобувач порушує принципи академічної доброчесності.
Середній (репродуктивний)	4	Здобувач вищої освіти володіє початковими знаннями з курсу, знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його, провести за зразком розрахунки; орієнтується у поняттях, визначеннях; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі; не може організувати і здійснити психологічне дослідження на належному рівні, не проводить якісний аналіз отриманих у даних та інтерпретувати їх. Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності.
	5	Здобувач вищої освіти знає більше половини навчального матеріалу, розуміє сутність навчальної дисципліни, може дати визначення понять, категорій (однак з окремими помилками); вміє працювати з підручником, самостійно опрацювати частину навчального матеріалу; робить прості розрахунки за алгоритмом, але окремі висновки не логічні, не послідовні; не може організувати і здійснити психологічне дослідження на належному рівні, не проводить якісний аналіз отриманих у даних та інтерпретувати їх. Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності.
	6	Здобувач вищої освіти розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхнево аналізувати події, ситуації, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою; самостійно відтворює більшу частину матеріалу; з труднощами може організувати і здійснювати психологічне дослідження, проводити якісний аналіз отриманих у даних та інтерпретувати їх. Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності.
Достатній (алгоритмічно дієвий)	7	Здобувач вищої освіти правильно і логічно відтворює навчальний матеріал з курсу «Психологія», оперує базовими теоріями і фактами, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; за допомогою викладача може скласти план реферату, виконати його і правильно оформити; самостійно користуватися додатковими джерелами; правильно використовувати термінологію; скласти таблиці, схеми; може організувати і здійснювати психологічне дослідження, проводити аналіз отриманих у даних та інтерпретувати їх. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	8	Знання студента досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; вміє аналізувати, робити висновки; відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак з окремими неточностями; вміє самостійно працювати; може організувати і здійснювати психологічне дослідження, проводити аналіз отриманих у даних та інтерпретувати їх. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.

	9	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує знання у дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; чітко тлумачить поняття, категорії, нормативні документи; формулює закони; може самостійно опрацьовувати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані типові навички; може організовувати і здійснювати психологічне дослідження, проводити якісний аналіз отриманих у даних та інтерпретувати їх. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
Високий (творчо- професійний)	10	Здобувач вищої освіти володіє глибокими і міцними знаннями з курсу та використовує їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та суперечності різних процесів; робить аргументовані висновки; практично оцінює сучасні тенденції, факти, явища, процеси; самостійно визначає мету власної діяльності; розв'язує творчі завдання; може сприймати іншу позицію як альтернативну; знає суміжні дисципліни; використовує знання, аналізуючи різні явища, процеси; може організовувати і здійснювати психологічне дослідження, проводити якісний аналіз отриманих у даних та інтерпретувати їх. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	11	Здобувач вищої освіти володіє узагальненими знаннями з навчальної дисципліни, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, круглі столи тощо); спроможний самостійно вивчити матеріал; визначити програму своєї пізнавальної діяльності; може організовувати і здійснювати психологічне дослідження, проводити якісний аналіз отриманих у даних та інтерпретувати їх. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	12	Здобувач вищої освіти має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності; використовує широкий арсенал засобів для обґрунтування та доведення своєї думки; розв'язує складні проблемні завдання; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; уміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й нахили; використовує різноманітні джерела інформації; моделює ситуації в нестандартних умовах; може організовувати і здійснювати психологічне дослідження, проводити якісний аналіз отриманих у даних та інтерпретувати їх. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.

Рейтингова оцінка в балах (r_k) знань, умінь і навичок здобувача вищої освіти на навчальних заняттях (практичних, лабораторних, семінарських) з навчального (змістового) модуля проводиться за наступною формулою:

$$r_k = (0,05 \times r^c_k + 0,4) \times r^k_k,$$

де: r^c_k – середня оцінка навчальної діяльності здобувача вищої освіти на навчальних заняттях з навчального (змістового) модуля, тобто частка від ділення суми всіх оцінок на їх кількість (беруться оцінки від 4 до 12);

r_k – встановлений максимально можливий бал оцінювання результатів певної навчальної діяльності здобувача за результатами контрольного заходу поточного контролю з урахуванням її вагомості.

Отже, на навчальний (змістовий) модуль – I відведено 22 бала, 12 балів (r_1) дається на оцінювання результатів навчальної діяльності здобувача на навчальних заняттях (практичних, лабораторних, семінарських) з навчального (змістового) модуля;

Наприклад: на навчальних заняттях здобувач вищої освіти отримав оцінки: 5, 9, 12, 11, 10. Середня оцінка навчальної діяльності здобувача вищої освіти на навчальних заняттях (практичних, лабораторних, семінарських) з навчального (змістового) модуля обчислюється так:

$$r^c_1 = \frac{5+9+12+11+10}{5} = \frac{47}{5} = 9.4 \quad r^c_1 = 9,4.$$

Рейтингова оцінка в балах (r_k) знань, умінь і навичок здобувача вищої освіти на навчальних заняттях (практичних, лабораторних, семінарських) з навчального (змістового) модуля у балах обчислюється:

$$r_1 = (0,05 \times 9,4 + 0,4) \times 12 = 10,44$$

Відповідно, з максимальних 12 можливих балів оцінювання результатів навчальної діяльності на навчальних заняттях (практичних, лабораторних, семінарських) з навчального (змістового) модуля студент набрав 10,44 балів (r_1).

САМОСТІЙНА РОБОТА (12 балів)

Метою самостійної роботи є закріплення та розширення наукових знань з дисципліни за підручниками, навчальними і методичними посібниками, періодичними виданнями з фаху; розвиток навичок самоосвіти, пізнавальних інтересів, професійної мотивації навчання; виховання відповідального ставлення до навчання за обраною професією.

Організація та оцінювання самостійної роботи здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до «Положення про організацію самостійної роботи здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка» від 25.08.2020 р. (<https://drive.google.com/file/d/1Dzh4W6JnffoEkRh30ks795Q2yKBHFqjb/view>).

Контроль за самостійною роботою здійснює викладач на консультаціях. У плани лабораторних занять, МКР включені запитання та практичні завдання, успішне виконання яких передбачає попереднє виконання самостійної роботи.

Самостійна робота передбачає опрацювання матеріалу лекційних занять, попередню підготовку до лабораторних занять; виконання завдань і вправ в позааудиторний час; самостійне вивчення окремих теоретичних питань курсу; підготовку до написання модульної контрольної роботи; відвідування консультацій (згідно з графіком консультацій кафедри).

Здобувачі вищої освіти, які за результатами виконання самостійної роботи отримали рейтинговий бал менший 60% від максимальної кількості балів,

виділених на цей вид роботи або не виконали її завдань, вважаються такими, що мають академічну заборгованість, ліквідація якої є обов'язковою.

Завдання самостійної роботи можуть бути перезараховані за результатами неформальної освіти здобувача, за умови їх відповідності темі та кількості годин (не менше виділених на самостійну роботу).

Критерії оцінювання самостійної роботи

<p>Високий рівень 10–12 б.</p>	<p>Здобувач вищої освіти виявляє глибокі знання з питань, винесених на самостійне опрацювання, повно викладає самостійно вивчений матеріал, виявляє розуміння предмета висловлювання, розуміє можливість різних тлумачень однієї і тієї ж проблеми, вміє оцінювати аргументи для її доведення, порівнювати, виявляє розуміння матеріалу, може обґрунтовувати свої судження, наводити необхідні приклади, викладає матеріал логічно, послідовно, добирає самостійно інформаційні джерела, володіє вміннями творчо-пошукової діяльності та роботи з Інтернет джерелами, вживає мовні засоби відповідно до норм української літературної мови. Здобувач вищої освіти вчасно виконує завдання самостійної роботи. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.</p>
<p>Достатній рівень 8-9 б.</p>	<p>Якщо відповідь здобувача відповідає тим самим вимогам, що і для високого рівня, але здобувач допускає 1-2 помилки, які сам виправляє, і 1-2 недоліки в послідовності викладу матеріалу, винесеного на самостійне опрацювання. Здобувач вміє наводити власні приклади на підтвердження нових думок, може застосовувати вивчений матеріал у стандартних та дещо змінених ситуаціях, переважно добирає самостійно інформаційні джерела, володіє вміннями творчо-пошукової діяльності та роботи з Інтернет джерелами. Здобувач вищої освіти вчасно виконує завдання самостійної роботи, дотримується принципів академічної доброчесності.</p>
<p>Середній рівень 6-7 б.</p>	<p>Здобувач виявляє знання і розуміння основних положень питань, винесених на самостійне опрацювання, але викладає матеріал неповно, допускає неточності у визначенні понять, потребує допомоги викладача, не вміє досить глибоко і доказово обґрунтовувати свої судження і наводити приклади; у власній аргументації використовує загальновідомі докази; не має сформованих умінь і навичок роботи з отриманою інформацією; володіє вміннями здійснювати первинну обробку навчальної інформації без її подальшого аналізу, викладає матеріал непослідовно і допускає помилки в мовному оформленні викладу. Здобувач вищої освіти виконує завдання самостійної роботи фрагментарно й дещо пізніше визначеного терміну. Переважно дотримується принципів академічної доброчесності.</p>
<p>Початковий рівень менше ніж 6 б.</p>	<p>Якщо здобувач виявляє незнання більшої частини вивченого матеріалу, не володіє методичним апаратом, допускає помилки у формулюванні професійних понять, які спотворюють їх зміст, не вміє самостійно побудувати систему вивчення певних тем, хаотично і невпевнено викладає матеріал. У здобувача не сформовано необхідні практичні вміння роботи з навчальною інформацією; він не має елементарних умінь здійснювати первинну обробку й подальший аналіз навчальної інформації; не володіє вміннями вибирати відомі способи дій для виконання завдань, неспроможний виконати стандартні завдання після спрямувальних питань викладача. Здобувач не виконав більшість завдань самостійної роботи, подав роботу пізніше визначеного терміну. У роботі здобувача наявні ознаки академічної не доброчесності.</p>

МОДУЛЬНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА

(30 балів)

Мета її написання – виявити рівень теоретичних знань та практичних умінь і навичок здобувачів вищої освіти з модуля ОК.

Модульна контрольна робота виконується у письмовій формі. До її написання допускаються всі здобувачі вищої освіти. Позитивну оцінку за МКР не рекомендується покращувати. Невиконання МКР оцінюється 0 балів.

Здобувачі, які за результатами виконання МКР отримали рейтинговий бал менший 60 % від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи, а також ті, що не з'явилися для її виконання або не виконали її завдань, вважаються такими, що мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, ліквідація якої є обов'язковою.

У МКР входять 3 завдання: перше та друге теоретичні, третє – практичне. Перше завдання оцінюється – **10 балів**, друге – **10 балів**, третє – **10 балів**. Переведення умовних одиниць в оцінки проводиться за такою системою:

30 – 25 балів – «відмінно». Здобувач вищої освіти дав повну, розгорнуту, обґрунтовану відповідь на перше та друге теоретичні запитання, правильно виконав практичну частину завдань, допустив незначні неточності, які в цілому не впливають на розуміння ним навчального матеріалу і вміння ним оперувати. Під час виконання МКР дотримується академічної доброчесності.

24 – 19 балів – «добре». Здобувач вищої освіти дав відповідь на перше та друге теоретичне запитання та при цьому воно має певні неточності, які не впливають на загальну структуру, але вказують на часткове нерозуміння матеріалу. Спостерігаються помилки під час виконання практичного завдання. Під час виконання МКР дотримується академічної доброчесності.

18 – 13 балів – «задовільно». Здобувач вищої освіти не правильно відповів на теоретичні запитання, допустив помилки при виконанні практичної роботи. Помилки вказують на часткове нерозуміння ним матеріалу. Під час виконання МКР дотримується академічної доброчесності.

12 – 7 балів – «незадовільно». Здобувач вищої освіти не зміг розкрити сутність теоретичного першого та другого питання, при відповіді допускав грубі помилки, які вказують на нерозуміння структури вивчення матеріалу. Незроблена практична частина завдань. Під час виконання МКР та у роботі мають місце ознаки академічної недоброчесності.

6 – 1 балів – незадовільно з проведенням додаткової роботи. Жодної вірної відповіді. Незроблена практична частина завдань. У роботі мають місце ознаки академічної недоброчесності.

ЕКЗАМЕН

(40 балів)

Якщо здобувач вищої освіти не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях; не виконав або виконав МКР, завдання самостійної та індивідуальної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Здобувачі вищої освіти, які не мають академічної заборгованості за результатами поточного контролю допускаються до екзамену.

Здобувачі вищої освіти, які мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, зобов'язані ліквідувати її в терміни, визначені графіком навчального процесу.

Здобувачі вищої освіти, які мають академічну заборгованість за результатами підсумкового контролю у формі екзамену, зобов'язані ліквідувати її в терміни, визначені графіком ліквідації академічної заборгованості.

Білет іспиту складається з трьох завдань: перше та друге теоретичні, третє – практичне. Перше (I) завдання оцінюється – **14 балів**, друге (II) – **14 балів**, третє (III) – **12 балів**. Переведення умовних одиниць в оцінки проводиться за такою системою:

Таблиця критерій оцінювання ОК

Рівень	Бали	Критерії оцінювання
Високий	I- 10-14 II- 10-14 III -10-12	Здобувач виявляє глибокі фундаментальні знання теорії, повно викладає вивчений матеріал, виявляє розуміння предмета висловлювання, формулює своє бачення проблеми, виявляє розуміння матеріалу, може обґрунтовувати свої судження, наводити необхідні приклади, викладає матеріал логічно, послідовно. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
Достатній	7-9	Якщо відповідь здобувача відповідає тим самим вимогам, що і для високого рівня, але він допускає 1-2 помилки, які сам виправляє, і 1-2 недоліки в послідовності викладу матеріалу. Здобувач уміє наводити власні приклади на підтвердження нових думок. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
Середній	4-6	Якщо здобувач виявляє знання і розуміння основних положень дисципліни, але викладає матеріал неповно і допускає неточності у визначенні понять; не вміє досить глибоко і доказово обґрунтовувати свої судження і наводити приклади; викладає матеріал непослідовно Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності.
Початковий	0-3	Якщо здобувач виявляє незнання більшої частини вивченого матеріалу, не володіє методичним апаратом, допускає помилки у формулюванні понять, які спотворюють їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал. Здобувач неспроможний виконати стандартні завдання навіть після спрямувальних питань викладача. Під час підготовки до відповіді (або в процесі відповіді) наявні ознаки академічної недоброчесності.

Загальне оцінювання екзамену

Рівень	Бали	Критерії оцінювання
Високий	37-40	Здобувач вищої освіти виявляє глибокі фундаментальні знання теоретичного матеріалу ОК, правильно використовує термінологію, використовує творчий підхід до виконання завдань. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
Достатній	30-36	Здобувач вищої освіти виявляє достатні знання теоретичного матеріалу з ОК, проте допускає помилки та неточності; під час екзамену дотримується академічної доброчесності.
Середній	24-29	Здобувач вищої освіти виявляє фрагментарні знання теоретичного матеріалу з ОК, під час екзамену дотримується академічної доброчесності.
Початковий	Менше, ніж 24	Здобувач вищої освіти виявляє незнання більшої частини теоретичного матеріалу з ОК, під час екзамену мають місце ознаки академічної недоброчесності.

Рейтингова оцінка (**RD**) з кредитного модуля, атестація з якого передбачена у формі екзамену, визначається як сума рейтингової оцінки поточної успішності здобувачів вищої освіти ($RP = r^c_1 + r^c_2 + r^c_3 + r^c_4 + r^c_{\text{мкр}}$) та рейтингової оцінки за результатами екзамену (**RE**).

$$RD = RP + RE, \text{ де } RP = \left(\sum_k^n r^c_k \right), \text{ а } RE = \left(\sum_k^n r^a_k \right).$$

Рейтингове оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти з кредитного модуля

Рейтингова оцінка з навчальної дисципліни	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A (відмінно)	відмінно
82-89	B (дуже добре)	добре
75-81	C (добре)	
67-74	D (задовільно)	задовільно
60-66	E (достатньо)	
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)	незадовільно
34 і менше	F (незадовільно з обов'язковим проведенням додаткової роботи щодо вивчення навчального матеріалу кредитного модуля)	

Рейтингову оцінку з навчальної дисципліни виставляють за 100-бальною шкалою відповідно до Положення про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (https://drive.google.com/file/d/1aD_jeL-jGRbDWAegkQ58tdMxxbqQKuff/view).

Перескладання рейтингових оцінок (від 60 і більше балів) з метою їх підвищення дозволяється лише у виняткових випадках за погодженням з деканом факультету СОПСР та з дозволу ректора університету.

10. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Робоча програма, силабус. Вивчення курсу не потребує спеціального матеріально-технічного та/або інформаційного забезпечення, однак можливе використання проектора й ноутбука / персонального комп'ютера для створення презентацій у форматі MS Power Point або інших. Можливе використання застосунків для проведення онлайн-відеоконференцій.

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою)

Для програмного забезпечення навчальної дисципліни використовується:

1) навчально-методичні посібники:

1. Белова О. *Діагностика та корекція агресії у дітей молодшого шкільного віку з порушеннями мовлення*: монографія. Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори 2006», 2017. 234 с.
2. Белова О. *Подолання підвищеного рівня агресії у дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку*: монографія. Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори 2006», 2018. 242 с.
3. Белова О. *Подолання підвищеного рівня агресії у дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку*: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори 2006», 2018. 98 с.

2) відео матеріали.

ЗМІСТ ТЕОРЕТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Змістовий модуль «Науково-теоретичні та практичні основи психології осіб з порушеннями мовлення»

ТЕМАТИКА ЛЕКЦІЙ

Тема 1. Теоретичні аспекти «Психології осіб з порушеннями мовлення» як науки

План:

1. Поняття, предмет, об'єкт, завдання «Психології осіб з порушеннями мовлення».

2. Взаємозв'язок «Психології осіб з порушеннями мовлення» з іншими дисциплінами.

Наочність: схеми, таблиці.

Анотація: зміст лекції з теми навчальної дисципліни знайомить студентів з предметом «Психології осіб з порушеннями мовлення», внутрісистемними та міжсистемними зв'язками з іншими науками; розкриває науково-теоретичне бачення завдань «Психології осіб з порушеннями мовлення».

Перелік проблемних питань:

1. Предмет, об'єкт «Психології осіб з порушеннями мовлення».

2. Міждисциплінарні зв'язки «Психології осіб з порушеннями мовлення»

3. Завдання «Психології осіб з порушеннями мовлення»

Перелік питань для самостійного опрацювання:

1. Розкрийте взаємозв'язок «Психології осіб з порушеннями мовлення» з іншими дисциплінами.

2. Визначте основні завдання «Психології осіб з порушеннями мовлення».

Форма звіту: обговорення.

Питання для самоконтролю.

1. Визначте поняття, об'єкт, предмет, мету та завдання курсу «Психології осіб з порушеннями мовлення» як психологічної науки.

2. Розкрийте між предметні зв'язки курсу «Психології осіб з порушеннями мовлення» з іншими науками.

3. Визначте основні завдання «Психології осіб з порушеннями мовлення».

Література

Основна: 1, 2, 3, 4.

Тема 2. Психолого-педагогічні та клінічні причини порушень мовлення

План:

1. Причини порушення мовлення.

2. Психолого-педагогічна класифікація порушень мовлення.

3. Клініко-педагогічна класифікація порушень мовлення.

Наочність: схеми, малюнки, таблиці, відео.

Анотація: зміст лекції розкриває причини порушення мовлення, поділяючи їх на екзогено-органічні, спадкові, функціональні, психоневрологічні,

соціально-психологічні; вказує на особливості екзогенно-органічних чинників їх вплив на центральну нервову систему дитини і на її організм в цілому; врахування часу дії шкідливих чинників, у перинатальний, натальний та постнатальний періоди.

Перелік проблемних питань:

1. Неврологічні і мовленнєві порушення, які залежать від характеру перинатального ураження головного мозку.
2. Критичні періоди у розвитку мовної функції.

Перелік питань для самостійного опрацювання.

1. Опишіть перинатальну патологію.
2. Розкрийте натальну та постнатальну патологію.
3. Охарактеризуйте класифікації порушень мовлення.

Форма звіту: обговорення.

Питання для самоконтролю.

1. Охарактеризуйте основні пренатальні причини порушення мовлення.
2. Розкрийте причини натальної патології.
3. Охарактеризуйте основні причини постнатальної патології, що впливають на порушення мовлення.
4. Розкрийте психологічні причини порушення мовлення.
5. Розкрийте педагогічні причини порушення мовлення.
6. Опишіть перший критичний період розвитку мовлення.
7. Охарактеризуйте другий критичний період мовленнєвого розвитку.
8. Розкрийте третій критичний період мовленнєвого розвитку.

Література

Основна: 1, 2.

Допоміжна: 7, 8, 14.

Тема 3. Методи діагностики психічних процесів

План:

1. Організаційні методи
2. Емпіричні методи
3. Методи обробки даних
4. Інтерпретаційні методи

Наочність: схеми.

Анотація: зміст лекції з теми навчальної дисципліни знайомить студентів з методами діагностики психічних процесів.

Перелік проблемних питань:

1. Порівняльний, лонгітюдний та комплексний метод дослідження.
2. Види експерименту.
3. Специфіка проведення методу спостереження.

Перелік питань для самостійного опрацювання:

1. Розкрийте метод тестового дослідження.
2. Опишіть метод бесіди.
3. Охарактеризуйте метод анкетування.

Форма звіту: співбесіда.

Питання для самоконтролю.

1. Розкрийте організаційні методи дослідження.
2. Опишіть емпіричні методи діагностики.
3. Розкрийте основні методи обробки даних.
4. Охарактеризуйте інтерпретаційні методи дослідження.
5. Розкрийте метод тестового дослідження.
6. Опишіть метод бесіди.
7. Охарактеризуйте метод анкетування.
8. Опишіть проєктивні методи дослідження.

Література

Основна: 1, 2.

Допоміжна: 2, 4.

Тема 4. Особливості розвитку відчуттів та сприймання в осіб з порушеннями мовлення

План:

1. Поняття про відчуття. Фізіологічні основи відчуттів та сприймання.
2. Закономірності розвитку відчуттів та сприймання в осіб з нормотиповим розвитком
3. Особливості розвитку відчуттів та сприймання в осіб з порушеннями мовлення.
4. Методи діагностики та корекції.

Анотація: зміст лекції з теми навчальної дисципліни знайомить здобувачів вищої освіти з поняттям про відчуття; закономірностями розвитку відчуттів та сприймання в осіб з нормотиповим розвитком; особливостями розвитку відчуттів та сприймання в осіб з порушеннями мовлення; розкриває методами діагностики та корекції відчуттів та сприймання.

Перелік проблемних питань:

1. Особливості розвитку відчуттів та сприймання в осіб з порушеннями мовлення.
2. Методи діагностики відчуттів та сприймання.
3. Навчально-розвиткова робота з формування відчуттів та сприймання в осіб з порушеннями мовлення.
4. Методи діагностики та корекції.

Перелік питань для самостійного опрацювання:

1. Розкрийте поняття про відчуття. Фізіологічні основи відчуттів.
2. Охарактеризуйте розвиток відчуттів в осіб з нормотиповим розвитком та з порушеннями мовлення.
3. Поняття про сприймання. Фізіологічні основи сприймання.
4. Закономірності розвитку сприймання в осіб з нормотиповим розвитком
5. Особливості розвитку сприймання в осіб з порушеннями мовлення.
6. Методи діагностики та корекції.

Завдання для індивідуальної роботи:

1. Розробити методику для дослідження відчуттів та сприймання у дітей дошкільного віку.
2. Сформулювати методику дослідження відчуттів та сприймання для дітей молодшого шкільного віку.

Форма звіту: письмова робота.

Література

Основна: 1, 2, 3, 4, 5

Допоміжна: 10, 11, 14.

Тема 5. Особливості розвитку уваги в осіб з порушеннями мовлення

План:

1. Науково-теоретичні погляди щодо сутності уваги її види та класифікація.
2. Закономірності розвитку уваги осіб з нормотиповим розвитком
3. Особливості розвитку уваги в осіб з порушеннями мовлення.
4. Методи діагностики та корекції.

Наочність: схеми, малюнки, таблиці, відео.

Анотація: зміст лекції з теми навчальної дисципліни знайомить здобувачів вищої освіти з науково-теоретичними поглядами формування поняття уваги, визначення видів та класифікації; закономірностями розвитку уваги в осіб з нормотиповим розвитком; особливостями розвитку уваги в осіб з порушеннями мовлення; методами діагностики та корекції.

Перелік проблемних питань:

1. Особливості розвитку уваги в осіб з порушеннями мовлення.
2. Методи діагностики та корекції уваги у дітей з ПМР.

Перелік питань для самостійного опрацювання:

1. Опишіть науково-теоретичні погляди щодо сутності уваги її види та класифікація.
2. Проаналізуйте закономірності розвитку уваги в осіб з нормотиповим розвитком.

Завдання для індивідуальної роботи:

1. Розробити методику для дослідження уваги у дітей дошкільного віку.
2. Сформулювати методику дослідження уваги для дітей молодшого шкільного віку.

Форма звіту: письмова робота.

Питання для самоконтролю

1. Визначте поняття уваги та їх фізіологічну основу.
2. Опишіть закономірності розвитку уваги в осіб з нормотиповим розвитком
3. Охарактеризуйте особливості розвитку уваги в осіб з порушеннями мовлення.
4. Розкрийте методи діагностики уваги.
5. Складіть навчально-корекційне заняття з формуванням уваги в осіб з порушеннями мовлення.

Література

Основна: 1, 2, 3, 4, 5

Допоміжна: 9, 10, 11, 14.

Тема 6. Особливості розвитку пам'яті в осіб з порушеннями мовлення

План:

1. Поняття про пам'яті (види та класифікація).
2. Закономірності розвитку пам'яті в осіб з нормотиповим розвитком.
3. Особливості розвитку пам'яті в осіб з порушеннями мовлення.
4. Методи діагностики та корекції.

Наочність: схеми, малюнки, таблиці, відео.

Анотація: зміст лекції з теми навчальної дисципліни знайомить здобувачів вищої освіти з поняттями про психічний процес – пам'ять його види та класифікацію; закономірностями розвитку пам'яті в осіб з нормотиповим розвитком; особливостями розвитку пам'яті в осіб з порушеннями мовлення; методами діагностики та корекції.

Перелік проблемних питань:

1. Особливості розвитку пам'яті в осіб з порушеннями мовлення.
2. Методи діагностики та корекції пам'яті.

Перелік питань для самостійного опрацювання:

1. Охарактеризуйте поняття про пам'ять її види та класифікацію.
2. Закономірності розвитку пам'яті в осіб з нормотиповим розвитком.

Завдання для індивідуальної роботи:

1. Розробити методику для дослідження пам'яті в дітей дошкільного віку.
2. Сформувані методику дослідження пам'яті для дітей молодшого шкільного віку.

Форма звіту: письмова робота.

Питання для самоконтролю.

1. Визначте поняття пам'яті та їх фізіологічну основу.
2. Опишіть закономірності розвитку пам'яті в осіб з нормотиповим розвитком.
3. Охарактеризуйте особливості розвитку пам'яті в осіб з порушеннями мовлення.
4. Розкрийте методи діагностики пам'яті.
5. Складіть навчально-корекційне заняття з формування пам'яті в осіб з порушеннями мовлення.

Література

Основна: 1, 2, 3, 4, 5

Допоміжна: 10, 11, 14.

Тема 7. Особливості розвитку мисленнєвих операцій в осіб з порушеннями мовлення

План:

1. Поняття про мислення. Особливості мисленнєвої діяльності.
2. Закономірності розвитку мислення в осіб з нормотиповим розвитком
3. Особливості розвитку мислення в осіб з порушеннями мовлення.
4. Методи діагностики та корекції.

Наочність: схеми, малюнки, таблиці, відео.

Анотація: зміст лекції з теми навчальної дисципліни знайомить здобувачів з поняттям про мислення її особливості; закономірностями розвитку мислення в осіб з нормотиповим розвитком; особливостями розвитку мислення в осіб з порушеннями мовлення; методами діагностики та корекції.

Перелік проблемних питань:

1. Особливості розвитку мислення в осіб з порушеннями мовлення.
2. Методи діагностики та корекції мислення в осіб з порушеннями мовлення.

Перелік питань для самостійного опрацювання:

1. Визначте поняття про мислення. Особливості мисленнєвої діяльності.
2. Охарактеризуйте закономірності розвитку мислення в осіб з нормотиповим розвитком

Завдання для індивідуальної роботи:

1. Розробити методику для дослідження мислення у дітей дошкільного віку.
2. Сформулювати методику дослідження мислення для дітей молодшого шкільного віку.

Форма звіту: письмова робота.

Питання для самоконтролю

1. Визначте поняття мислення та її особливості.
2. Опишіть закономірності розвитку мислення в осіб з нормотиповим розвитком
3. Охарактеризуйте особливості розвитку мислення в осіб з порушеннями мовлення.
4. Розкрийте методи діагностики мислення.
5. Складіть навчально-корекційне заняття з формуванням мислення в осіб з порушеннями мовлення.

Література

Основна: 1, 2, 3, 4, 5

Допоміжна: 10, 11, 14.

Тема 8. Особливості розвитку уяви в осіб з порушеннями мовлення

План:

1. Поняття про уяву її функції та особливості.
2. Закономірності розвитку уяви в осіб з нормотиповим розвитком
3. Особливості розвитку уяви в осіб з порушеннями мовлення.
4. Методи діагностики та корекції.

Наочність: схеми, малюнки, таблиці, відео.

Анотація: зміст лекції з теми навчальної дисципліни знайомить здобувачів вищої освіти з поняттями про уяву її функції та особливості; закономірностями розвитку уяви в осіб з нормотиповим розвитком; особливостями розвитку уяви в осіб з порушеннями мовлення; методами діагностики та корекції.

Перелік проблемних питань:

1. Особливості розвитку уяви в осіб з порушеннями мовлення.
2. Методи діагностики та корекції уяви в осіб з порушеннями мовлення.

Перелік питань для самостійного опрацювання:

1. Розкрийте поняття про уяву її функції та особливості.
2. Опишіть закономірності розвитку уяви в осіб з нормотиповим

розвитком

Завдання для індивідуальної роботи:

1. Розробити методику для дослідження уяви у дітей дошкільного віку.
2. Сформувати методику дослідження уяви для дітей молодшого шкільного віку.

Форма звіту: письмова робота.

Питання для самоконтролю

1. Визначте поняття уяви та її особливості.
2. Опишіть закономірності розвитку уяви в осіб з нормотиповим розвитком
3. Охарактеризуйте особливості розвитку уяви в осіб з порушеннями мовлення.
4. Розкрийте методи діагностики уяви в психології.
5. Складіть навчально-корекційне заняття з формуванню уяви в осіб з порушеннями мовлення.

Література

Основна: 1, 2, 3, 4, 5

Допоміжна: 10, 11, 14.

Тема 9. Особливості розвитку мовлення в осіб з порушеннями

мовлення

План:

1. Поняття про мову, мовлення її функції. Фізіологічні основи мовлення.
2. Закономірності розвитку мовлення в осіб з нормотиповим розвитком
3. Особливості розвитку мовлення в осіб з порушеннями мовлення.
4. Методи діагностики та корекції.

Наочність: схеми, малюнки, таблиці, відео.

Анотація: зміст лекції з теми навчальної дисципліни знайомить здобувачів вищої освіти з поняття про мову, мовлення її функції, фізіологічні основи мовлення; закономірностями розвитку мовлення в осіб з нормотиповим розвитком; особливостями розвитку мовлення в осіб з порушеннями мовлення; методами діагностики та корекції.

Перелік проблемних питань:

1. Особливості розвитку мовлення в осіб з порушеннями мовлення.
2. Методи діагностики та корекції.

Перелік питань для самостійного опрацювання:

1. Проаналізуйте поняття про мову, мовлення її функції Фізіологічні основи мовлення.
2. Опишіть закономірності розвитку мовлення в осіб з нормотиповим розвитком

Завдання для індивідуальної роботи:

1. Розробити методику для дослідження мовлення у дітей дошкільного віку.

2. Сформувати методику дослідження мовлення для дітей молодшого шкільного віку.

Форма звіту: письмова робота.

Питання для самоконтролю

1. Визначте поняття про мовлення та її функції.
2. Опишіть закономірності розвитку мовлення в осіб з нормотиповим розвитком
3. Охарактеризуйте особливості розвитку мовлення в осіб з порушеннями мовлення.
4. Розкрийте методи діагностики мовлення в психології.
5. Складіть навчально-корекційне заняття з формуванню мовлення в осіб з порушеннями мовлення.

Література

Основна: 1, 2, 3, 4, 5

Допоміжна: 10, 11, 14.

Тема 10. Особливості розвитку мотиваційної спрямованості в осіб з порушеннями мовлення

План:

1. Поняття про мотивацію.
2. Закономірності розвитку мотивації в осіб з нормотиповим розвитком
3. Особливості розвитку мотивації в осіб з порушеннями мовлення.
4. Методи діагностики та корекції.

Анотація: зміст лекції з теми навчальної дисципліни знайомить здобувачів вищої освіти з поняттями про мотивацію; закономірностями розвитку мотивації в осіб з нормотиповим розвитком; особливостями розвитку мотивації в осіб з порушеннями мовлення; методами діагностики та корекції.

Перелік проблемних питань:

1. Особливості розвитку мотивації в осіб з порушеннями мовлення.
2. Методи діагностики та корекції мотивації в осіб з порушеннями

мовлення.

Перелік питань для самостійного опрацювання:

1. Розкрийте поняття про мотивацію її види.
2. Опишіть закономірності розвитку мотивації в осіб з нормотиповим розвитком.

Завдання для індивідуальної роботи:

1. Розробити методику для дослідження мотивації у дітей дошкільного віку.
2. Сформувати методику дослідження мотивації для дітей молодшого шкільного віку.

Форма звіту: письмова робота.

Питання для самоконтролю

1. Визначте поняття мотивації.
2. Опишіть закономірності розвитку мотивації в осіб з нормотиповим розвитком.

3. Охарактеризуйте особливості розвитку мотивації в осіб з порушеннями мовлення.
4. Розкрийте методи діагностики мотивації в психології.
5. Складіть навчально-корекційне заняття з формуванню мотивації в осіб з порушеннями мовлення.

Література

Основна: 1, 2, 3, 4, 5

Допоміжна: 2, 5, 10, 11, 13, 14.

Тема 11. Особливості розвитку вольових якостей в осіб з порушеннями мовлення

План:

1. Поняття про вольові процеси особистості.
2. Закономірності розвитку вольових дій в осіб з нормотиповим розвитком
3. Особливості розвитку вольових якостей в осіб з порушеннями мовлення.
4. Методи діагностики та корекції.

Анотація: зміст лекції з теми навчальної дисципліни знайомить здобувачів вищої освіти з поняттями про вольові якості особистості; закономірностями розвитку вольових якостей в осіб з нормотиповим розвитком; особливостями розвитку вольових якостей в осіб з порушеннями мовлення; методами діагностики та корекції.

Перелік проблемних питань:

1. Особливості розвитку вольових процесів в осіб з порушеннями мовлення.
2. Методи діагностики та корекції.

Перелік питань для самостійного опрацювання:

1. Розкрийте поняття про вольові процеси особистості.
2. Опишіть закономірності розвитку вольових якостей в осіб з нормотиповим розвитком

Завдання для індивідуальної роботи:

1. Укомплектувати методiku для дослідження вольових якостей у дітей дошкільного віку.
2. Сформуванати методiku дослідження вольових якостей для дітей молодшого шкільного віку.

Форма звіту: письмова робота.

Питання для самоконтролю

1. Визначте поняття волі.
2. Опишіть закономірності розвитку вольових якостей в осіб з нормотиповим розвитком
3. Охарактеризуйте особливості розвитку вольових якостей в осіб з порушеннями мовлення.
4. Розкрийте методи діагностики вольових якостей в психології.
5. Складіть навчально-корекційне заняття з формуванню вольових якостей в осіб з порушеннями мовлення.

Література

Основна: 1, 2, 3, 4, 5

Допоміжна: 1, 10, 11, 12, 14.

Тема 12. Особливості розвитку емоційної складової в осіб з порушеннями мовлення

План:

1. Поняття про емоції.
2. Закономірності розвитку емоції в осіб з нормотиповим розвитком
3. Особливості розвитку емоції в осіб з порушеннями мовлення.
4. Методи діагностики та корекції.

Наочність: схеми, малюнки, таблиці, відео.

Анотація: зміст лекції з теми навчальної дисципліни знайомить здобувачів вищої освіти з поняттями про емоції; закономірностями розвитку емоції в осіб з нормотиповим психофізичним розвитком; особливостями розвитку емоції в осіб з порушеннями мовлення; методами діагностики та корекції.

Перелік проблемних питань:

1. Особливості розвитку емоції в осіб з порушеннями мовлення.
2. Методи діагностики та корекції емоційних переживань.

Перелік питань для самостійного опрацювання:

1. Охарактеризуйте поняття про емоції та почуття їх особливості.
2. Проаналізуйте закономірності розвитку емоції в осіб з нормотиповим розвитком

Завдання для індивідуальної роботи:

1. Укомплектувати методiku для дослідження емоцій у дітей дошкільного віку.
2. Сформулювати методiku дослідження емоцій для дітей молодшого шкільного віку.

Форма звіту: письмова робота.

Питання для самоконтролю

1. Визначте поняття емоцій.
2. Опишіть закономірності розвитку емоцій в осіб з нормотиповим розвитком
3. Охарактеризуйте особливості розвитку емоцій в осіб з порушеннями мовлення.
4. Розкрийте методи діагностики емоцій у психології.
5. Складіть навчально-корекційне заняття з формування емоцій в осіб з порушеннями мовлення.

Література

Основна: 1, 2, 3, 4, 5, 6.

Допоміжна: 3, 4, 6, 10, 11, 14.

ЗМІСТ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Тематика практичних занять

Змістовий модуль «Науково-теоретичні та практичні основи психології осіб з порушеннями мовлення»

Тема 1. Теоретичні аспекти «Психології осіб з порушеннями мовлення» як науки

Тема 2. Психолого-педагогічні та клінічні причини порушень мовлення

Тема 3. Методи діагностики психічних процесів

Тема 4. Особливості розвитку відчуттів та сприймання в осіб з порушеннями мовлення

Тема 5. Особливості розвитку уваги в осіб з порушеннями мовлення

Тема 6. Особливості розвитку пам'яті в осіб з порушеннями мовлення

Тема 7. Особливості розвитку мисленнєвих операцій в осіб з порушеннями мовлення

Тема 8. Особливості розвитку уваги в осіб з порушеннями мовлення

Тема 9. Особливості розвитку мовлення в осіб з порушеннями мовлення

Тема 10. Особливості розвитку мотиваційної спрямованості в осіб з порушеннями мовлення

Тема 11. Особливості розвитку вольових якостей в осіб з порушеннями мовлення

Тема 12. Особливості розвитку емоційної складової в осіб з порушеннями мовлення

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1.1

Тема 1. Теоретичні аспекти «Психології осіб з порушеннями мовлення» як науки

Мета: Закріпити в здобувачів вищої освіти основні знання про предмет та завдання «Психології осіб з порушеннями мовлення», внутрісистемні та міжсистемні зв'язки з іншими науками; визначити завдання «Психології осіб з порушеннями мовлення».

Для допуску до занять здобувачі вищої освіти повинні знати:

1. Поняття, предмет, об'єкт «Психології осіб з порушеннями мовлення».
2. Завдання ОК «Психології осіб з порушеннями мовлення».
3. Взаємозв'язок «Психології осіб з порушеннями мовлення» з іншими ОК.

вміти:

1. Визначати зв'язок «Психології осіб з порушеннями мовлення» з іншими ОК.
2. Орієнтуватись у понятті предмету, об'єкту ОК.

мати навички: орієнтування у завданнях із «Психології осіб з порушеннями мовлення».

Питання та проблеми для обговорення:

1. Охарактеризуйте основні терміни: «порушення мовлення», «психологія», «Психології осіб з порушеннями мовлення».
2. Визначте предмет ОК «Психології осіб з порушеннями мовлення».
3. Розкрийте завдання Психології осіб з порушеннями мовлення»
4. Опишіть сутність психічних явищ.
5. Охарактеризуйте що включають у себе психічні властивості.
6. Розкрийте склад психічних процесів.

Методичні рекомендації з підготовки до практичних занять:

На закріплення теми відводиться – 2 години у продовж яких відбувається:

- опитування;

- захист самостійної роботи.

Обладнання: схеми, таблиці.

Місце проведення: аудиторне заняття.

Завдання для самостійної роботи:

Перелік питань для самостійного опрацювання:

1. Розкрийте взаємозв'язок «Психології осіб з порушеннями мовлення» з іншими дисциплінами
2. Визначте основні завдання ОК «Психології осіб з порушеннями мовлення».

Форма звіту: обговорення.

Література

Основна: 1, 2, 3, 4.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1.2

Тема 2. Психолого-педагогічні та клінічні причини порушень мовлення

Мета: Сформувати в здобувачів вищої освіти основні поняття про етіологію порушень мовлення, критичні періоди в розвитку мовленнєвої функції в осіб з порушеннями мовлення.

Для допуску до занять здобувачі вищої освіти повинні знати:

1. Етіологію порушень мовлення.
2. Поділ екзогено-органічних причин на центральні та периферичні порушення.
3. Причини постнатальної, перинатальної та натальної патології.
4. Критичні періоди в розвитку мовленнєвих функцій.

вміти:

1. Визначати основні причини порушень мовлення.
2. Розрізняти спадкові, функціональні, психологічні, психоневрологічні ті інші причини порушень мовлення.
3. Складати післяродовий анамнез.

мати навички: розрізняти причини порушення мовлення.

Питання та проблеми для обговорення:

1. Охарактеризуйте основні пренатальні причини порушення мовлення.
2. Розкрийте причини натальної патології.

3. Охарактеризуйте основні причини постнатальної патології, що впливають на порушення мовлення.
4. Розкрийте психологічні причини порушення мовлення.
5. Розкрийте педагогічні причини порушення мовлення.
6. Опишіть критичні періоди розвитку мовлення.

Методичні рекомендації з підготовки до практичних занять:

На закріплення теми відводиться – 2 години у продовж яких відбувається:

- опитування;
- захист самостійної роботи;

Обладнання: таблиці, схеми.

Місце проведення: аудиторне заняття.

Завдання для самостійної роботи:

1. Визначати основні причини порушень мовлення.
2. Проаналізуйте причини перинатальної, натальної та постнатальної патології.

Завдання для індивідуальної роботи:

1. Підготувати реферат за вивченою темою.

Література

Основна: 1, 2.

Допоміжна: 7, 8, 14.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1.3

Тема 2. Методи діагностики психічних процесів

Мета: Закріпити у здобувачів вищої освіти основні знання про методи діагностики психічних процесів.

Для допуску до занять здобувачі вищої освіти повинні знати:

1. Особливості організаційних методи у психології.
2. Використання емпіричних методів у психології.
3. Методи обробки даних у психології.
4. Інтерпретаційні методи у психології

вміти:

1. Характеризувати використовувати організаційних методи у спеціальній психології;
2. Застосовувати на практиці емпіричні методи;
3. Використовувати методи обробки даних у логопсихології.
4. Застосовувати на практиці Інтерпретаційні методи у логопсихології

мати навички: орієнтування у методах діагностики у логопсихології.

Питання та проблеми для обговорення:

1. Розкрийте організаційні методи дослідження.
2. Опишіть емпіричні методи діагностики.
3. Розкрийте основні методи обробки даних.
4. Охарактеризуйте інтерпретаційні методи дослідження.
5. Розкрийте метод тестового дослідження.
6. Опишіть метод бесіди.
7. Охарактеризуйте метод анкетування.

8. Опишіть проєктивні методи дослідження.

Методичні рекомендації з підготовки до практичних занять:

На закріплення теми відводиться – 2 години у продовж яких відбувається:

- опитування;

- захист самостійної роботи;

Обладнання: таблиці, схеми.

Місце проведення: аудиторне заняття.

Завдання для самостійної роботи:

1. Розкрийте метод тестового дослідження.

2. Опишіть метод бесіди.

3. Охарактеризуйте метод анкетування.

Форма звіту: співбесіда.

Література

Основна: 1, 2.

Допоміжна: 2, 4.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2

Тема 4. Особливості розвитку відчуттів та сприймання в осіб з порушеннями мовлення

Мета: Сформувані в здобувачів вищої освіти науково-теоретичні знання про відчуття та сприймання їх фізіологічну основу; закономірності розвитку відчуттів та сприймання в осіб з нормотиповим розвитком; особливості розвитку відчуттів та сприймання в осіб з порушеннями мовлення; методи діагностики та корекції.

Для допуску до занять здобувачі вищої освіти повинні знати:

1. Поняття про відчуття, сприймання та їх фізіологічну основу.

2. Закономірності розвитку відчуттів та сприймання осіб з нормотиповим розвитком.

3. Особливості розвитку відчуттів та сприймання в осіб з порушеннями мовлення.

4. Методи діагностики сприймання.

5. Навчально-корекційна робота з формування сприймання в осіб з порушеннями мовлення.

вміти: 1. Розробляти діагностичний матеріал для дослідження даного психічного процесу. 2. Складати навчально-корекційні заняття з формування даного психічного процесу.

мати навички: орієнтування науково-теоретичній та практичній літературі з вивченої теми.

Питання та проблеми для обговорення:

ВІДЧУТТЯ

1. Визначте поняття відчуття та їх фізіологічну основу.

2. Опишіть закономірності розвитку відчуттів у дітей раннього віку з нормотиповим розвитком.

3. Опишіть закономірності розвитку відчуттів у дітей дошкільного віку з нормотиповим розвитком.

4. Опишіть закономірності розвитку відчуттів у дітей молодшого шкільного віку з нормотиповим розвитком.
5. Розкрийте методи діагностики сприймання.
6. Складіть навчально-корекційне заняття з формуванню відчутті в осіб з порушеннями мовлення.

СПРИЙМАННЯ

1. Визначте поняття сприймання та їх фізіологічну основу.
2. Опишіть закономірності розвитку сприймання у дітей раннього віку з нормотиповим розвитком.
3. Опишіть закономірності розвитку сприймання у дітей дошкільного віку з нормотиповим розвитком.
4. Опишіть закономірності розвитку сприймання у дітей молодшого шкільного віку з нормотиповим розвитком.
5. Охарактеризуйте особливості розвитку сприймання в осіб з порушеннями мовлення.
6. Розкрийте методи діагностики сприймання.
7. Складіть навчально-корекційне заняття з формуванню сприйняття в осіб з порушеннями мовлення.

Методичні рекомендації з підготовки до практичних занять:

На закріплення теми відводиться – 2 години у продовж яких відбувається:

- опитування;
- захист самостійної роботи;

Обладнання: таблиці, схеми.

Місце проведення: аудиторне заняття.

Перелік питань для самостійного опрацювання:

1. Розкрийте поняття про сприймання. Фізіологічні основи відчуття, сприймання.
2. Опишіть закономірності розвитку сприймання осіб з нормотиповим розвитком.

Завдання для індивідуальної роботи:

1. Розробити методику для дослідження відчуттів, сприймання у дітей дошкільного віку.
2. Сформувати методику дослідження відчуттів, сприймання для дітей молодшого шкільного віку.

Форма звіту: письмова робота.

Література

Основна: 1, 2, 3, 4, 5

Допоміжна: 10, 11, 14.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 3

Тема 5. Особливості розвитку уваги в осіб з порушеннями мовлення

Мета: Сформувані в здобувачів вищої освіти загальні знання про увагу; закономірностями розвитку уваги в осіб з нормотиповим розвитком; особливостями розвитку уваги в осіб з порушеннями мовлення; методами діагностики та корекції.

Для допуску до занять здобувачі вищої освіти повинні знати:

1. Поняття про увагу та її фізіологічну основу.
2. Закономірності розвитку уваги в осіб з нормотиповим розвитком (ранній, дошкільний, молодший шкільний вік).
3. Особливості розвитку уваги в осіб з порушеннями мовлення.
4. Методи діагностики сприймання.
5. Навчально-корекційна робота з формування уваги в осіб з порушеннями мовлення.

вміти: 1. Розробляти діагностичний матеріал для дослідження уваги для дітей з типовим та порушеним мовленнєвим розвитком.

2. Складати навчально-корекційні заняття з формування в осіб з порушеннями мовлення.

мати навички: орієнтування науково-теоретичній та практичній літературі з вивченої теми.

Питання та проблеми для обговорення:

1. Визначте поняття уваги та їх фізіологічну основу.
2. Опишіть закономірності розвитку уваги в осіб з нормотиповим розвитком.
3. Охарактеризуйте особливості розвитку уваги в осіб з порушеннями мовлення.
4. Розкрийте методи діагностики уваги.
5. Складіть навчально-розвиткове заняття з формування властивостей уваги в осіб з порушеннями мовлення.

Методичні рекомендації з підготовки до практичних занять:

На закріплення теми відводиться – 2 години у продовж яких відбувається:
- опитування; захист самостійної роботи;

Обладнання: таблиці, схеми.

Місце проведення: аудиторне заняття.

Перелік питань для самостійного опрацювання:

1. Опишіть науково-теоретичні погляди щодо сутності уваги її види та класифікація.
2. Проаналізуйте закономірності розвитку уваги в осіб з нормотиповим розвитком.

Завдання для індивідуальної роботи:

1. Розробити методику для дослідження уваги у дітей дошкільного віку.
2. Сформувані методику дослідження уваги для дітей молодшого шкільного віку.

Форма звіту: письмова робота.

Література

Основна: 1, 2, 3, 4, 5.

Допоміжна: 9, 10, 11, 14.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4

Тема 6. Особливості розвитку пам'яті в осіб з порушеннями мовлення

Мета: Сформуванню здобувачів вищої освіти загальні знання про психічний процес – пам'ять його види та класифікацію; закономірностями розвитку пам'яті в осіб з нормотиповим розвитком; особливостями розвитку пам'яті в осіб з порушеннями мовлення; методами діагностики та корекції.

Для допуску до занять здобувачі вищої освіти повинні знати:

1. Поняття про пам'ять та її фізіологічну основу.
2. Закономірності розвитку пам'яті в осіб з нормотиповим розвитком.
3. Особливості розвитку пам'яті в осіб з порушеннями мовлення.
4. Методи діагностики сприймання.
5. Навчально-розвивальна робота з формування пам'яті в осіб з порушеннями мовлення.

вміти: 1. Укомплектувати діагностичний матеріал спрямований на дослідження пам'яті осіб з порушеннями мовленнєвого розвитку. 2. Складати навчально-розвивальні заняття з формування пам'яті осіб з порушеннями мовлення.

мати навички: орієнтування науково-теоретичній та практичній літературі з вивченої теми.

Питання та проблеми для обговорення:

2. Опишіть закономірності розвитку пам'яті в осіб з нормотиповим розвитком.
3. Охарактеризуйте особливості розвитку пам'яті у дітей з ПМР.
4. Розкрийте методи діагностики пам'яті.
5. Складіть навчально-корекційне заняття з формуванню пам'яті осіб з порушеннями мовлення.

Методичні рекомендації з підготовки до практичних занять:

На закріплення теми відводиться – 2 години у продовж яких відбувається: опитування; захист самостійної роботи;

Обладнання: таблиці, схеми.

Місце проведення: аудиторне заняття.

Перелік питань для самостійного опрацювання:

1. Охарактеризуйте поняття про пам'ять її види та класифікацію.
2. Закономірності розвитку пам'яті в осіб з нормотиповим розвитком.

Завдання для індивідуальної роботи:

1. Розробити методику для дослідження пам'яті у дітей дошкільного віку.
2. Сформуванню методику дослідження пам'яті для дітей молодшого шкільного віку.

Форма звіту: письмова робота.

Література.

Основна: 1, 2, 3, 4, 5.

Допоміжна: 10, 11, 14.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 5

Тема 7. Особливості розвитку мисленнєвих операцій в осіб з порушеннями мовлення

Мета: Сформувати в здобувачів вищої освіти загальні знання про мислення; закономірностями розвитку мислення в осіб з нормотиповим розвитком; особливостями розвитку мислення в осіб з порушеннями мовлення; методами діагностики та корекції.

Для допуску до занять здобувачі вищої освіти повинні знати:

1. Поняття про мислення та її класифікацію.
2. Закономірності розвитку мислення в осіб з нормотиповим розвитком.
3. Особливості розвитку мислення в осіб з порушеннями мовлення.
4. Методи діагностики сприймання.
5. Навчально-корекційна робота з формування мислення в осіб з порушеннями мовлення.

вміти: 1. Розробляти діагностичний матеріал для дослідження мислення для в осіб з порушеннями мовлення. 2. Складати навчально-корекційні заняття з формування мислення в осіб з порушеннями мовлення.

мати навички: орієнтування науково-теоретичній та практичній літературі з вивченої теми.

Питання та проблеми для обговорення:

1. Визначте поняття мислення та її особливості.
2. Опишіть закономірності розвитку мислення в осіб з нормотиповим розвитком.
3. Охарактеризуйте особливості розвитку мислення в осіб з порушеннями мовлення.
4. Розкрийте методи діагностики мислення.
5. Складіть навчально-корекційне заняття з формування мислення в осіб з порушеннями мовлення.

Методичні рекомендації з підготовки до практичних занять:

На закріплення теми відводиться – 2 години у продовж яких відбувається: опитування; захист самостійної роботи;

Обладнання: таблиці, схеми.

Місце проведення: аудиторне заняття.

Перелік питань для самостійного опрацювання:

1. Визначте поняття про мислення. Особливості мисленнєвої діяльності.
2. Охарактеризуйте закономірності розвитку мислення в осіб з нормотиповим розвитком.

Завдання для індивідуальної роботи:

1. Розробити методику для дослідження мислення у дітей дошкільного віку.
2. Сформувати методику дослідження мислення для дітей молодшого шкільного віку.

Форма звіту: письмова робота.

Література.

Основна: 1, 2, 3, 4, 5.

Допоміжна: 10, 11, 14.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 6

Тема 8. Особливості розвитку уяви в осіб з порушеннями мовлення

Мета: Сформувати в здобувачів вищої освіти загальні знання про уяву; закономірностями розвитку уяви в осіб з нормотиповим розвитком; особливостями розвитку уяви в осіб з порушеннями мовлення; методами діагностики та корекції.

Для допуску до занять здобувачі вищої освіти повинні знати:

1. Поняття про уяву та її види.
2. Закономірності розвитку уяви в осіб з нормотиповим розвитком.
3. Особливості розвитку уяви в осіб з порушеннями мовлення.
4. Методи діагностики сприймання.
5. Навчально-розвиткова робота з формування уяви в осіб з порушеннями мовлення.

вміти: 1. Розробляти діагностичний матеріал для дослідження уяви для в осіб з порушеннями мовлення. 2. Складати навчально-розвиткові заняття з формування уяви в осіб з порушеннями мовлення.

мати навички: орієнтування науково-теоретичній та практичній літературі з вивченої теми.

Питання та проблеми для обговорення:

1. Визначте поняття уяви та її особливості.
2. Опишіть закономірності розвитку уяви в осіб з нормотиповим розвитком
3. Охарактеризуйте особливості розвитку уяви в осіб з порушеннями мовлення.
4. Розкрийте методи діагностики уяви у психології.
5. Складіть навчально-корекційне заняття з формуванню уяви в осіб з порушеннями мовлення.

Методичні рекомендації з підготовки до практичних занять:

На закріплення теми відводиться – 2 години у продовж яких відбувається: опитування; захист самостійної роботи;

Обладнання: таблиці, схеми.

Місце проведення: аудиторне заняття.

Перелік питань для самостійного опрацювання:

1. Розкрийте поняття про уяву її функції та особливості.
2. Опишіть закономірності розвитку уяви в осіб з нормотиповим розвитком.

Завдання для індивідуальної роботи:

1. Розробити методику для дослідження уяви у дітей дошкільного віку.
2. Сформувати методику дослідження уяви для дітей молодшого шкільного віку.

Форма звіту: письмова робота.

Література.

Основна: 1, 2, 3, 4, 5.

Допоміжна: 10, 11, 14.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 7

Тема 9. Особливості розвитку мовлення в осіб з порушеннями мовлення

Мета: Сформувати в здобувачів вищої освіти загальні знання про мовлення; закономірностями розвитку мовлення в осіб з нормотиповим розвитком; особливостями розвитку мовлення в осіб з порушеннями мовлення; методами діагностики та корекції.

Для допуску до занять здобувачі вищої освіти повинні знати:

1. Поняття про мовлення та її функції.
2. Закономірності розвитку мовлення в осіб з нормотиповим розвитком.
3. Особливості розвитку мовлення в осіб з порушеннями мовлення.
4. Методи діагностики сприймання.
5. Навчально-корекційна робота з формування мовлення в осіб з порушеннями мовлення.

вміти: Розробляти діагностичний матеріал для дослідження мовлення для в осіб з порушеннями мовлення. Складати навчально-корекційні заняття з формування мовлення в осіб з порушеннями мовлення.

мати навички: орієнтування науково-теоретичній та практичній літературі з вивченої теми.

Питання та проблеми для обговорення:

1. Визначте поняття про мовлення та її функції.
2. Опишіть закономірності розвитку мовлення в осіб з нормотиповим розвитком
3. Охарактеризуйте особливості розвитку мовлення в осіб з порушеннями мовлення.
4. Розкрийте методи діагностики мовлення у психології.
5. Складіть навчально-корекційне заняття з формуванню мовлення в осіб з порушеннями мовлення.

Методичні рекомендації з підготовки до практичних занять:

На закріплення теми відводиться – 2 години у продовж яких відбувається: опитування; захист самостійної роботи;

Обладнання: таблиці, схеми.

Місце проведення: аудиторне заняття.

Перелік питань для самостійного опрацювання:

1. Проаналізуйте поняття про мову, мовлення її функції. Фізіологічні основи мовлення.
2. Опишіть закономірності розвитку мовлення в осіб з нормотиповим розвитком.

Завдання для індивідуальної роботи:

1. Розробити методику для дослідження мовлення у дітей дошкільного віку.
2. Сформувати методику дослідження мовлення для дітей молодшого шкільного віку.

Форма звіту: письмова робота.

Література.

Основна: 1, 2, 3, 4, 5.

Допоміжна: 10, 11, 14.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 8

Тема 10. Особливості розвитку мотивації в осіб з порушеннями мовлення

Мета: Сформувати в здобувачів вищої освіти загальні знання про мотивацію; закономірностями розвитку мотивації в осіб з нормотиповим розвитком; особливостями розвитку мотивації в осіб з порушеннями мовлення; методами діагностики та корекції.

Для допуску до занять здобувачі вищої освіти повинні знати:

1. Поняття про мотивації та її види.
2. Закономірності розвитку мотивації в осіб з нормотиповим розвитком.
3. Особливості розвитку мотивації в осіб з порушеннями мовлення.
4. Методи діагностики сприймання.
5. Навчально-корекційна робота з формування мотивації в осіб з порушеннями мовлення.

вміти: Розробляти діагностичний матеріал для дослідження мотивації для в осіб з порушеннями мовлення. Складати навчально-корекційні заняття з формування мотивації в осіб з порушеннями мовлення.

мати навички: орієнтування науково-теоретичній та практичній літературі з вивченої теми.

Питання та проблеми для обговорення:

1. Визначте поняття мотивації.
2. Опишіть закономірності розвитку мотивації в осіб з нормотиповим розвитком.
3. Охарактеризуйте особливості розвитку мотивації в осіб з порушеннями мовлення.
4. Розкрийте методи діагностики мотивації у психології.
5. Складіть навчально-корекційне заняття з формуванню мотивації в осіб з порушеннями мовлення.

Методичні рекомендації з підготовки до практичних занять:

На закріплення теми відводиться – 2 години у продовж яких відбувається: опитування; захист самостійної роботи;

Обладнання: таблиці, схеми.

Місце проведення: аудиторне заняття.

Перелік питань для самостійного опрацювання:

1. Розкрийте поняття про мотивацію її види.
2. Опишіть закономірності розвитку мотивації в осіб з нормотиповим розвитком.

Завдання для індивідуальної роботи:

1. Розробити методику для дослідження мотивації у дітей дошкільного віку.
2. Сформувати методику дослідження мотивації для дітей молодшого шкільного віку.

Форма звіту: письмова робота.

Література.

Основна: 1, 2, 3, 4, 5.

Допоміжна: 2, 5, 10, 11, 13, 14.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 9

Тема 11. Особливості розвитку вольових якостей в осіб з порушеннями мовлення

Мета: Сформувати в здобувачів вищої освіти загальні знання про волю; закономірностями розвитку вольових якостей в осіб з нормотиповим розвитком; особливостями розвитку вольових якостей в осіб з порушеннями мовлення; методами діагностики та корекції.

Для допуску до занять здобувачі вищої освіти повинні знати:

1. Науково-теоретичні поняття про волю.
2. Закономірності розвитку волі в осіб з нормотиповим розвитком.
3. Особливості розвитку вольових якостей в осіб з порушеннями мовлення.
4. Методи діагностики сприймання.
5. Навчально-корекційна робота з формування вольових якостей в осіб з порушеннями мовлення.

вміти: Розробляти діагностичний матеріал для дослідження вольових якостей в осіб з порушеннями мовлення. Складати навчально-корекційні заняття з формування вольових якостей в осіб з порушеннями мовлення.

мати навички: орієнтування науково-теоретичній та практичній літературі з вивченої теми.

Питання та проблеми для обговорення:

1. Визначте поняття волі.
2. Опишіть закономірності розвитку вольових якостей в осіб з нормотиповим розвитком
3. Охарактеризуйте особливості розвитку вольових якостей в осіб з порушеннями мовлення.
4. Розкрийте методи діагностики волі у психології.
5. Складіть навчально-корекційне заняття з формуванню вольових якостей в осіб з порушеннями мовлення.

Методичні рекомендації з підготовки до практичних занять:

На закріплення теми відводиться – 2 години у продовж яких відбувається: опитування; захист самостійної роботи;

Обладнання: таблиці, схеми.

Місце проведення: аудиторне заняття.

Перелік питань для самостійного опрацювання:

1. Розкрийте поняття про вольові процеси особистості.
2. Опишіть закономірності розвитку вольових якостей в осіб з нормотиповим розвитком.

Завдання для індивідуальної роботи:

1. Розробити методику для дослідження вольових якостей у дітей дошкільного віку. 2. Сформувати методику дослідження вольових якостей у дітей молодшого шкільного віку.

Форма звіту: письмова робота.

Література.

Основна: 1, 2, 3, 4, 5. Допоміжна: 1, 10, 11, 12, 14.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 10

Тема 12. Особливості розвитку емоційної складової в осіб з порушеннями мовлення

Мета: Сформувати в здобувачів вищої освіти загальні знання про емоції; закономірностями розвитку емоції в осіб з нормотиповим розвитком; особливостями розвитку емоції в осіб з порушеннями мовлення; методами діагностики та корекції.

Для допуску до занять здобувачі вищої освіти повинні знати:

1. Науково-теоретичні поняття про емоції.
2. Закономірності розвитку емоцій в осіб з нормотиповим розвитком.
3. Особливості розвитку емоцій в осіб з порушеннями мовлення.
4. Методи діагностики емоцій.
5. Навчально-корекційна робота з формування емоцій в осіб з порушеннями мовлення.

вміти: 1. Розробляти діагностичний матеріал для дослідження емоційних переживань в осіб з порушеннями мовлення. 2. Складати навчально-корекційні заняття з формування емоцій в осіб з порушеннями мовлення.

мати навички: орієнтування науково-теоретичній та практичній літературі з вивченої теми.

Питання та проблеми для обговорення:

1. Визначте поняття емоцій.
2. Опишіть закономірності розвитку емоцій в осіб з нормотиповим розвитком.
3. Охарактеризуйте особливості розвитку емоцій в осіб з порушеннями мовлення.
4. Розкрийте методи діагностики емоцій у психології.
5. Складіть навчально-корекційне заняття з формуванню емоцій в осіб з порушеннями мовлення.

Методичні рекомендації з підготовки до практичних занять:

На закріплення теми відводиться – 2 години у продовж яких відбувається:

- опитування;

- захист самостійної роботи;

Обладнання: таблиці, схеми.

Місце проведення: аудиторне заняття.

Перелік питань для самостійного опрацювання:

1. Охарактеризуйте поняття про емоції та почуття їх особливості.
2. Проаналізуйте закономірності розвитку емоції в осіб з нормотиповим розвитком.

Завдання для індивідуальної роботи:

1. Розробити методику для дослідження емоцій у дітей дошкільного віку.
2. Сформувати методику дослідження емоцій для дітей молодшого шкільного віку.

Форма звіту: письмова робота.

Література. Основна: 1, 2, 3, 4, 5, 6. Допоміжна: 3, 4, 6, 10, 11, 14.

ПЛАНИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Тематика лабораторних занять

Змістовий модуль «Науково-теоретичні та практичні основи психології осіб з порушеннями мовлення»

- Тема 4. Особливості розвитку відчуттів та сприймання в осіб з порушеннями мовлення
- Тема 5. Особливості розвитку уваги в осіб з порушеннями мовлення
- Тема 6. Особливості розвитку пам'яті в осіб з порушеннями мовлення
- Тема 7. Особливості розвитку мисленневих операцій в осіб з порушеннями мовлення
- Тема 8. Особливості розвитку уваги в осіб з порушеннями мовлення
- Тема 9. Особливості розвитку мовлення в осіб з порушеннями мовлення
- Тема 10. Особливості розвитку мотиваційної спрямованості в осіб з порушеннями мовлення
- Тема 11. Особливості розвитку вольових якостей в осіб з порушеннями мовлення
- Тема 12. Особливості розвитку емоційної складової в осіб з порушеннями мовлення

ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ № 1/2

Тема 4. Особливості розвитку відчуттів та сприймання в осіб з порушеннями мовлення

Мета: сформуванню у здобувачів знання щодо психічних процесів відчуття та сприймання; навчити визначати параметри оцінювання методик їх дослідження; оволодіти навичками психодіагностики дітей з нормотиповим розвитком та з порушеннями мовлення; розробляти навчально-корекційні вправи для формування відчуттів і сприймання.

Обладнання: методика дослідження.

Місце проведення: аудиторне заняття; ЗЗСО, ЗДО.

План лабораторного заняття:

Для допуску до занять здобувачі вищої освіти повинні

знати:

- поняття відчуття та сприймання їх фізіологічну основу;
- закономірності розвитку відчуттів та сприймання в дітей з нормотиповим психофізичним розвитком;
- особливості розвитку відчуттів та сприймання в дітей з порушеннями мовлення;
- методи діагностики відчуттів та сприймання;
- навчально-корекційну роботу з формування відчуттів та сприймання у дітей з порушеннями мовлення;

вміти:

- розробляти діагностичний матеріал для дослідження психічного процесу.
- складати навчально-корекційні заняття з формування психічного процесу.

мати навички: орієнтування науково-теоретичній та практичній літературі з вивченої теми.

Питання та проблеми для обговорення:

1. Визначте поняття відчуттів та сприймання.
2. Опишіть закономірності розвитку відчуттів та сприймання в осіб з нормотиповим розвитком.
3. Охарактеризуйте особливості розвитку відчуттів та сприймання в осіб з порушеннями мовлення.
4. Розробіть методику з діагностики відчуттів та сприймання.
5. Складіть навчально-корекційне заняття з формування відчуттів та сприймання в осіб з порушеннями мовлення.

Хід заняття: 1. Розробка методик та проведення психодіагностичного дослідження для вивчення розвитку відчуттів та сприймання в дітей дошкільного віку та молодшого шкільного віку. 2. Сформувати навчально-корекційні вправи на формування відчуттів та сприймання для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку.

Форма звіту: психодіагностичні та корекційні методики для дітей з нормотиповим та порушеним мовленнєвим розвитком; оформлення матеріалів дослідження.

Література. Основна: 1, 2, 3, 4, 5. Допоміжна: 10, 11, 14.

ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ № 3

Тема 5. Особливості розвитку уваги в осіб з порушеннями мовлення

Мета: закріпити в здобувачів вищої освіти знання про «увагу»; навчити в методиках дослідження визначати параметри оцінювання психічного процесу; оволодіти навичками психодіагностики дітей з нормотиповим розвитком та з порушеннями мовлення; розробляти навчально-корекційні вправи для формування видів уваги.

Обладнання: методика дослідження.

Місце проведення: аудиторне заняття; ЗЗСО, ЗДО.

План лабораторного заняття:

Для допуску до занять здобувачі вищої освіти повинні

знати:

- поняття про властивості уваги;
- закономірності розвитку уваги у дітей з нормотиповим розвитком;
- особливості розвитку уваги у дітей з порушеннями мовлення;
- методи діагностики уваги;
- навчально-корекційну роботу з формування уваги у дітей з порушеннями мовлення.

вміти:

- розробляти діагностичний матеріал для дослідження уваги для дітей з нормотиповим та порушеним мовленнєвим розвитком;
- складати навчально-корекційні заняття з формування уваги у дітей з порушеннями мовлення.

мати навички: орієнтування науково-теоретичній та практичній літературі з вивченої теми.

Питання та проблеми для обговорення:

1. Визначте поняття уваги та їх фізіологічну основу.
2. Опишіть закономірності розвитку уваги у дітей з нормотиповим розвитком.
3. Охарактеризуйте особливості розвитку уваги у дітей з порушеннями мовлення.
4. Розкрийте методи діагностики уваги.
5. Складіть навчально-корекційне заняття з формуванню уваги у дітей з порушеннями мовлення.

Хід заняття: 1. Розробка методик та проведення психодіагностичного обстеження з вивчення розвитку уваги у дітей дошкільного віку та молодшого шкільного віку. 2. Сформувати навчально-корекційні вправи з формування видів уваги для дітей з порушеннями мовлення.

Форма звіту: психодіагностичні та корекційні методики для дітей з нормотиповим та порушеним мовленнєвим розвитком; оформлення матеріалів дослідження.

Література. Основна: 1, 2, 3, 4, 5. Допоміжна: 10, 11, 14.

ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ № 4

Тема 6. Особливості розвитку пам'яті в осіб з порушеннями мовлення

Мета: сформувати у здобувачів вищої освіти знання щодо психічного процесу пам'яті; навчити в методиках дослідження визначати параметри оцінювання психічного процесу; оволодіти навичками психодіагностики дітей з нормотиповим розвитком та з порушеннями мовлення; розробляти навчально-корекційні вправи для формування видів пам'яті.

Обладнання: методика дослідження.

Місце проведення: аудиторне заняття; школа, дошкільний заклад .

План лабораторного заняття:

Для допуску до занять здобувачі вищої освіти повинні знати:

- поняття про пам'ять (класифікації та види);
- закономірності розвитку пам'яті у дітей з нормотиповим розвитком;
- особливості розвитку пам'яті у дітей з порушеннями мовлення;
- методи діагностики пам'яті;
- навчально-корекційну роботу з формування видів пам'яті у дітей з порушеннями мовлення.

вміти:

- розробляти діагностичний матеріал для дослідження пам'яті для дітей з нормотиповим та порушеним мовленнєвим розвитком;
- складати навчально-корекційні заняття з формування пам'яті у дітей з порушеннями мовлення.

мати навички: орієнтування науково-теоретичній та практичній літературі з вивченої теми.

Питання та проблеми для обговорення:

1. Опишіть закономірності розвитку пам'яті у дітей з нормотиповим розвитком.

2. Охарактеризуйте особливості розвитку пам'яті у дітей з порушеннями мовлення. 4. Розкрийте методи діагностики пам'яті.

3. Складіть навчально-корекційне заняття з формуванню пам'яті у дітей з порушеннями мовлення.

Хід заняття: 1. Розробка методик та проведення психодіагностичного дослідження для вивчення розвитку пам'яті у дітей дошкільного віку та молодшого шкільного віку. 2. Сформуванню навчально-корекційні вправи на формування пам'яті для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку.

Форма звіту: психодіагностичні та корекційні методики для дітей з нормотиповим та порушеним мовленнєвим розвитком; оформлення матеріалів дослідження.

Література. Основна: 1, 2, 3, 4, 5. Допоміжна: 10, 11, 14.

ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ № 5

Тема 7. Особливості розвитку мисленнєвих операцій в осіб з порушеннями мовлення

Мета: закріпити в здобувачів вищої освіти знання про «мислення»; навчити в методиках дослідження визначати параметри оцінювання психічного процесу; оволодіти навичками психодіагностики дітей з нормотиповим розвитком та з порушеннями мовлення; розробляти навчально-корекційні вправи для формування мисленнєвих операцій.

Обладнання: методика дослідження.

Місце проведення: аудиторне заняття; ЗЗСО, ЗДО.

План лабораторного заняття:

Для допуску до занять здобувачі вищої освіти повинні знати:

- поняття про мислення;
- закономірності розвитку мислення у дітей з нормотиповим розвитком;
- особливості розвитку мислення у дітей з порушеннями мовлення.
- методи діагностики мислення;
- навчально-корекційну роботу з формування мислення у дітей з порушеннями мовлення.

вміти:

- розробляти діагностичний матеріал для дослідження мислення для дітей з нормотиповим та порушеним мовленнєвим розвитком;
- складати навчально-корекційні заняття з формування мислення у дітей з порушеннями мовлення.

мати навички: орієнтування науково-теоретичній та практичній літературі з вивченої теми.

Питання та проблеми для обговорення:

1. Визначте поняття мислення та її особливості.
2. Опишіть закономірності розвитку мислення у дітей з нормотиповим розвитком.
3. Охарактеризуйте особливості розвитку мислення у дітей з порушеннями мовлення.
4. Розкрийте методи діагностики мислення.
5. Складіть навчально-корекційне заняття з формуванню мислення у дітей з порушеннями мовлення.

Хід заняття: 1. Розробка методик та проведення психодіагностичного дослідження для вивчення розвитку мислення у дітей дошкільного віку та молодшого шкільного віку. 2. Сформуванню навчально-корекційні вправи на формування мислення для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку.

Форма звіту: психодіагностичні та корекційні методики для дітей з нормотиповим та порушеним мовленнєвим розвитком; оформлення матеріалів дослідження.

Література. Основна: 1, 2, 3, 4, 5. Допоміжна: 10, 11, 14.

ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ № 6

Тема 8. Особливості розвитку уяви в осіб з порушеннями мовлення

Мета: закріпити в здобувачів вищої освіти знання про «уяву»; навчити в методиках дослідження визначати параметри оцінювання психічного процесу; оволодіти навичками психодіагностики дітей з нормотиповим розвитком та з порушеннями мовлення; розробляти навчально-корекційні вправи для формування видів уяви.

Обладнання: методика дослідження.

Місце проведення: аудиторне заняття; ЗЗСО, ЗДО.

План лабораторного заняття:

Для допуску до занять здобувачі вищої освіти повинні знати:

- поняття про уяву;
- закономірності розвитку уяву у дітей з нормотиповим розвитком;
- особливості розвитку уяви у дітей з порушеннями мовлення;
- методи діагностики уяви;
- навчально-корекційну роботу з формування уяви у дітей з порушеннями мовлення.

вміти:

- розробляти діагностичний матеріал для дослідження уяви для дітей з типовим та порушеним мовленнєвим розвитком;
- складати навчально-корекційні заняття з формування уяви у дітей з порушеннями мовлення.

мати навички: орієнтування науково-теоретичній та практичній літературі з вивченої теми.

Питання та проблеми для обговорення:

1. Визначте поняття уяви та її особливості.

2. Опишіть закономірності розвитку уяви у дітей з типовим розвитком
3. Охарактеризуйте особливості розвитку уяви у дітей з ПМР.
4. Розкрийте методи діагностики уяви у психології.
5. Складіть навчально-корекційне заняття з формуванню уяви у дітей з порушеннями мовлення.

Хід заняття: 1. Розробка методик та проведення психодіагностичного дослідження для вивчення розвитку уяви у дітей дошкільного віку та молодшого шкільного віку. 2. Сформуванню навчально-корекційні вправи на формування уяви для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку.

Форма звіту: психодіагностичні та корекційні методики для дітей з нормотиповим та порушеним мовленнєвим розвитком; оформлення матеріалів дослідження.

Література. Основна: 1, 2, 3, 4, 5. Допоміжна: 10, 11, 14.

ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ № 7

Тема 9. Особливості розвитку мовлення в осіб з порушеннями мовлення

Мета: закріпити в здобувачів вищої освіти знання про «мовлення»; навчити в методиках дослідження визначати параметри оцінювання психічного процесу; оволодіти навичками психодіагностики дітей з нормотиповим розвитком та з порушеннями мовлення; розробляти навчально-корекційні вправи для формування мовленнєвих навичок та вмінь.

Обладнання: методика дослідження.

Місце проведення: аудиторне заняття; школа, дошкільний заклад .

План лабораторного заняття:

Для допуску до занять здобувачі вищої освіти повинні

знати:

- поняття про мовлення та її функції;
- закономірності розвитку мовлення у дітей з нормотиповим розвитком;
- особливості розвитку мовлення у дітей з порушеннями мовлення;
- методи діагностики сприймання;
- навчально-корекційну роботу з формування мовлення у дітей з порушеннями мовлення.

вміти:

- розробляти діагностичний матеріал для дослідження мовлення для дітей з нормотиповим та порушеним мовленнєвим розвитком;
- складати навчально-корекційні заняття з формування мовлення у дітей з порушеннями мовлення.

мати навички: орієнтування науково-теоретичній та практичній літературі з вивченої теми.

Питання та проблеми для обговорення:

1. Визначте поняття про мовлення та її функції.
2. Опишіть закономірності розвитку мовлення у дітей з нормотиповим розвитком

3. Охарактеризуйте особливості розвитку мовлення у дітей з порушеннями мовлення.

4. Розкрийте методи діагностики мовлення у психології.

5. Складіть навчально-корекційне заняття з формуванню мовлення у дітей з порушеннями мовлення.

Хід заняття: 1. Розробка методик та проведення психодіагностичного дослідження для вивчення розвитку мовлення у дітей дошкільного віку та молодшого шкільного віку. 2. Сформуванню навчально-корекційні вправи на формування мовленнєвих навичок для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку.

Форма звіту: психодіагностичні та корекційні методики для дітей з нормотиповим та порушеним мовленнєвим розвитком; оформлення матеріалів дослідження.

Література. Основна: 1, 2, 3, 4, 5. Допоміжна: 10, 11, 14.

ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ № 8

Тема 10. Особливості розвитку мотивації в осіб з порушеннями мовлення

Мета: закріпити в здобувачів вищої освіти знання про «мотивацію»; навчити в методиках дослідження визначати параметри оцінювання психічного процесу; оволодіти навичками психодіагностики дітей з нормотиповим розвитком та з порушеннями мовлення; розробляти навчально-корекційні вправи для формування видів мотивів.

Обладнання: методика дослідження.

Місце проведення: аудиторне заняття; школа, дошкільний заклад .

План лабораторного заняття:

Для допуску до занять здобувачів вищої освіти повинні

знати:

- поняття про мотивацію;
- закономірності розвитку мотивації у дітей з нормотиповим розвитком;
- особливості розвитку мотивації у дітей з порушеннями мовлення;
- методи діагностики мотивації;
- навчально-корекційну роботу з формування мотивації у дітей з порушеннями мовлення.

вміти:

- розробляти діагностичний матеріал для дослідження мотивації для дітей з типовим та порушеним мовленнєвим розвитком;
- складати навчально-корекційні заняття з формування мотивації у дітей з порушеннями мовлення.

мати навички: орієнтування науково-теоретичній та практичній літературі з вивченої теми.

Питання та проблеми для обговорення:

1. Визначте поняття мотивації.

2. Опишіть закономірності розвитку мотивації у дітей з нормотиповим розвитком.

3. Охарактеризуйте особливості розвитку мотивації у дітей з порушеннями мовлення.

4. Розкрийте методи діагностики мотивації у психології.

5. Складіть навчально-корекційне заняття з формуванню мотивації у дітей з порушеннями мовлення.

Хід заняття: 1. Розробка методик та проведення психодіагностичного дослідження для вивчення розвитку мотивації у дітей дошкільного віку та молодшого шкільного віку. 2. Сформуванню навчально-корекційні вправи на формування мотивації для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку.

Форма звіту: психодіагностичні та корекційні методики для дітей з нормотиповим та порушеним мовленнєвим розвитком; оформлення матеріалів дослідження.

Література. Основна: 1, 2, 3, 4, 5. Допоміжна: 2, 5, 10, 11, 13, 14.

ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ № 9

Тема 11. Особливості розвитку вольових якостей в осіб з порушеннями мовлення

Мета: закріпити в здобувачів вищої освіти знання про «волю»; навчити в методиках дослідження визначати параметри оцінювання психічного процесу; оволодіти навичками психодіагностики дітей з нормотиповим розвитком та з порушеннями мовлення; розробляти навчально-корекційні вправи для формування видів уваги.

Обладнання: методика дослідження.

Місце проведення: аудиторне заняття; школа, дошкільний заклад .

План лабораторного заняття:

Для допуску до занять здобувачів вищої освіти повинні знати:

- поняття про вольові якості;
- закономірності розвитку вольових якостей у дітей з нормотиповим розвитком (ранній, дошкільний, молодший шкільний вік);
- особливості розвитку вольових якостей у дітей з порушеннями мовлення;
- методи діагностики вольових якостей;
- навчально-корекційну роботу з формування вольових якостей у дітей з порушеннями мовлення.

вміти:

- розробляти діагностичний матеріал для дослідження вольових якостей для дітей з нормотиповим та порушеним мовленнєвим розвитком;
- складати навчально-корекційні заняття з формування волі у дітей з порушеннями мовлення.

мати навички: орієнтування науково-теоретичній та практичній літературі з вивченої теми.

Питання та проблеми для обговорення:

1. Визначте поняття волі.
2. Опишіть закономірності розвитку вольових дій у дітей з нормотиповим розвитком.

3. Охарактеризуйте особливості розвитку вольових якостей у дітей з порушеннями мовлення.

4. Розкрийте методи діагностики вольових якостей у психології.

5. Складіть навчально-корекційне заняття з формуванню вольових якостей у дітей з порушеннями мовлення.

Хід заняття: 1. Розробка методик та проведення психодіагностичного дослідження для вивчення розвитку вольових якостей у дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. 2. Сформуванню навчально-корекційні вправи.

Форма звіту: психодіагностичні та корекційні методики для дітей з нормотиповим та порушеним мовленнєвим розвитком; оформлення матеріалів дослідження.

Література. Основна: 1, 2, 3, 4, 5. Допоміжна: 1, 10, 11, 12, 14.

ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ № 10

Тема 12. Особливості розвитку емоційної складової в осіб з порушеннями мовлення

Мета: закріпити в здобувачів вищої освіти знання про «емоції»; навчити в методиках дослідження визначати параметри оцінювання психічного процесу; оволодіти навичками психодіагностики дітей з нормотиповим розвитком та з порушеннями мовлення; розробляти навчально-корекційні вправи для формування позитивних есоцій.

Обладнання: методика дослідження.

Місце проведення: аудиторне заняття; ЗЗСО, ЗДО.

План лабораторного заняття:

Для допуску до занять здобувачі вищої освіти повинні знати:

- науково-теоретичні поняття про емоції;
- закономірності розвитку емоцій у дітей з нормотиповим розвитком;
- особливості розвитку емоцій у дітей з порушеннями мовлення;
- методи діагностики сприймання;
- навчально-корекційну роботу з формування емоцій у дітей з порушеннями мовлення.

вміти:

- розробляти діагностичний матеріал для дослідження емоційних переживань у дітей з нормотиповим та порушеним мовленнєвим розвитком;
- складати навчально-корекційні заняття з формування емоцій у дітей з порушеннями мовлення.

мати навички: орієнтування науково-теоретичній та практичній літературі з вивченої теми.

Питання та проблеми для обговорення:

1. Визначте поняття емоцій.
2. Опишіть закономірності розвитку емоцій у дітей з нормотиповим розвитком.

3. Охарактеризуйте особливості розвитку емоцій у дітей з порушеннями мовлення.

4. Розкрийте методи діагностики емоцій у психології.

5. Складіть навчально-корекційне заняття з формуванню емоцій у дітей з порушеннями мовлення.

Хід заняття: 1. Розробка методик та проведення психодіагностичного дослідження для вивчення розвитку емоцій у дітей дошкільного віку та молодшого шкільного віку. 2. Сформуванню навчально-корекційні вправи з формування позитивних емоцій.

Форма звіту: психодіагностичні та корекційні методики для дітей з нормотиповим та порушеним мовленнєвим розвитком; оформлення матеріалів дослідження.

Література. Основна: 1, 2, 3, 4, 5, 6. Допоміжна: 3, 4, 6, 10, 11, 14.

МЕТОДИЧНА ДОКУМЕНТАЦІЯ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Під час оцінювання результатів виконання здобувачами СРЗВО враховується рівень засвоєння здобувачем навчального матеріалу, винесеного на самостійне опрацювання; уміння використовувати теоретичні знання під час виконання практичних завдань; обґрунтованість і логічність викладення самостійно вивченого матеріалу; повноту розкриття теми навчальної дисципліни; оформлення матеріалів згідно з вимогами.

Завдання самостійної роботи можуть бути теоретичного, творчого, методичного та практичного характеру.

Оцінювання результатів виконання завдань самостійної роботи відбувається за 12-бальною шкалою; завдань теоретичного характеру – за 8-бальною шкалою (табл.1).

Підсумкова оцінка контролю за виконанням самостійної роботи обчислюється за формулою : $r_k = (0,05 \times r_k^c + 0,4) \times r_k$,

де: r_k^c – середня оцінка навчальної діяльності здобувача за результатами виконання СР (частка від ділення суми всіх оцінок на їх кількість);

r_k – встановлений максимально можливий бал оцінювання результатів певної навчальної діяльності студента за результатами контрольного заходу поточного контролю з урахуванням її вагомості.

Таблиця 1

Шкала оцінювання самостійної роботи (максимальна кількість балів)			
завдання теоретичного характеру	завдання творчого характеру	завдання методичного характеру	завдання практичного характеру
8	12	12	12
<ul style="list-style-type: none"> - конспект; - повідомлення за завданнями практичних занять; - таблиця за результатами вивчення наукової літератури; - блок-схема за результатами вивчення наукової літератури 	<ul style="list-style-type: none"> - есе; - доповідь за результатами теоретико-практичного дослідження 	<ul style="list-style-type: none"> - конспект заняття; - комплекс завдань/вправ (презентація); - кейс дидакт. матеріалів (презентація / роздатковий матеріал) 	<ul style="list-style-type: none"> - відеозвіт виконаного завдання з письмовим самоаналізом; - аудіозвіт виконаного завдання з письмовим самоаналізом; - протоколи результатів діагностики осіб з ПМР; - матеріали просвітницького характеру (пам'ятки, інформаційні буклети, постери тощо)

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ОКРЕМИХ ВИДІВ ЗАВДАНЬ

Критерії оцінювання конспекту, повідомлення за завданнями практичних занять

8 балів – робота має чітку структуру, повний обсяг, обґрунтовані усі складові; логічно викладений матеріал; не містить зайвої інформації; наявні посилання на джерела;

7-6 балів – робота обґрунтована, розгорнута; більшість структурних компонентів висвітлено; допущено окремі неточності, які в цілому не впливають на розуміння здобувачем навчального матеріалу і вміння ним оперувати;

5-4 бали – робота не повна, порушена послідовність і логічність викладу матеріалу; не уся інформація стосується теми; пропущені суттєві складові відповіді; некоректні посилання на джерела;

3-1 бали – структурні компоненти висвітлено фрагментарно або нерозкриті; відсутні посилання на джерела; не відповідає критерію науковості.

Критерії оцінювання таблиць, блок-схем

8 балів – робота має чітку структуру, повний обсяг, логічно пов'язані компоненти, не містить зайвої інформації; достатньо деталізована;

7-6 балів – допущено окремі неточності; частково порушена послідовність розміщення графічних елементів у блок-схемі; недостатня повнота наповнення таблиці;

5-4 бали – робота не повна, порушена послідовність і логічність розташування структурних частин; не уся інформація стосується теми;

3-1 бали – таблиця заповнена фрагментарно; дані не відображаються.

Критерії оцінювання доповіді, есе

10-12 балів – зміст роботи має системний характер, відображає творчий підхід; використано широкий арсенал засобів для обґрунтування та доведення своєї думки, містить елементи наукового аналізу, логічно викладений; використано різноманітні джерела інформації з коректними посиланнями.

9-8 балів – робота має чітку структуру, повний обсяг, обґрунтовані усі складові; логічно викладений матеріал; не містить зайвої інформації; наявні посилання на джерела;

7-6 балів – робота обґрунтована, розгорнута; більшість структурних компонентів висвітлено; допустив окремі неточності, які в цілому не впливають на розуміння ним навчального матеріалу і вміння ним оперувати;

5-4 бали – робота не повна, порушена послідовність і логічність викладу матеріалу; не уся інформація стосується теми; пропущені суттєві складові відповіді; некоректні посилання на джерела;

3-1 бали – структурні компоненти висвітлено фрагментарно або нерозкриті; відсутні посилання на джерела; не відповідає критерію науковості.

Критерії оцінювання конспектів занять; комплексів завдань/вправ; кейсів дидактичних матеріалів

10-12 балів – зміст роботи має системний характер, відображає творчий підхід; використано широкий арсенал засобів для обґрунтування та доведення своєї думки, відповідає поставленим науковим цілям; логічно викладений; відображено авторський підхід здобувача;

9-8 балів – робота має чітку структуру, повний обсяг, обґрунтовані усі складові; логічно викладений матеріал; не містить зайвої інформації; достатньо деталізована; вправи/завдання різноманітні;

7-6 балів – робота обґрунтована, розгорнута; більшість структурних компонентів висвітлено; допущено окремі неточності, які в цілому не впливають на загальну структурну схему (заняття, комплексу вправ);

5-4 бали – робота неповна, порушена послідовність і логічність викладу матеріалу у конспекті заняття; не уся інформація стосується теми; пропущені суттєві складові; більшість вправ/завдань однотипні, недостатньо унаочнені;

3-1 бали – порушена послідовність структурних компонентів заняття; не відповідає критерію науковості; подані окремі компоненти дидактичного матеріалу; зміст вправ/завдань не відповідає дидактичним вимогам.

Критерії оцінювання відео-/аудіо звітів, діагностичних протоколів; матеріалів просвітницького характеру

10-12 балів – робота цілісна; відповідає змісту поставленого завдання; відображає творчий підхід; використано широкий арсенал засобів для досягнення мети; робота відповідає поставленим науковим цілям; відображено авторський підхід здобувача;

9-8 балів – робота має чітку структуру, у повному обсязі; представлений матеріал відповідає принципу доступності, не містить зайвої інформації; висвітлені важливі деталі; використано різноманітні засоби;

7-6 балів – робота розгорнута; наповнена адекватним змістом; допущено окремі неточності, які в цілому не впливають на загальну структурну схему відео-, аудіо звіту, просвітницького матеріалу;

5-4 бали – робота неповна, порушена послідовність і логічність викладу матеріалу; не уся інформація стосується теми; пропущені суттєві складові;

3-1 бали – порушена послідовність структурних компонентів завдання; не відповідає критерію науковості; містить неточну (неперевірену, необґрунтовану) інформацію.

Не приймаються на оцінювання:

- 1) ідентичні роботи;
- 2) роботи з плагіатом

За невчасну подачу роботи знімається 1 бал.

ТЕМАТИКА САМОСТІЙНИХ РОБІТ

Тема 1. Теоретичні аспекти «Психології осіб з порушеннями мовлення» як науки

Перелік питань для самостійного опрацювання:

1. Розкрийте взаємозв'язок «Психології осіб з порушеннями мовлення» з іншими дисциплінами.
2. Визначте основні завдання «Психології осіб з порушеннями мовлення».

Форма звіту: обговорення.

Література. Основна: 1, 2, 3, 4.

Тема 2. Психолого-педагогічні та клінічні причини порушень мовлення

Перелік питань для самостійного опрацювання.

1. Опишіть перинатальну патологію.
2. Розкрийте натальну та постнатальну патологію.
3. Охарактеризуйте класифікації порушень мовлення.

Форма звіту: обговорення.

Література. Основна: 1, 2. Допоміжна: 7, 8, 14.

Тема 2. Методи діагностики психічних процесів

Перелік питань для самостійного опрацювання:

1. Розкрийте метод тестового дослідження.
2. Опишіть метод бесіди.
3. Охарактеризуйте метод анкетування.

Форма звіту: співбесіда.

Література. Основна: 1, 2. Допоміжна: 2, 4.

Тема 4. Особливості розвитку відчуттів та сприймання в осіб з порушеннями мовлення

Перелік питань для самостійного опрацювання:

1. Розкрийте поняття про сприймання. Фізіологічні основи відчуття, сприймання.
2. Опишіть закономірності розвитку сприймання осіб з нормотиповим розвитком

Завдання для індивідуальної роботи:

1. Розробити методику для дослідження сприймання у дітей дошкільного віку.
2. Сформувати методику дослідження сприймання для дітей молодшого шкільного віку.

Форма звіту: письмова робота.

Література. Основна: 1, 2, 3, 4, 5. Допоміжна: 10, 11, 14.

Тема 5. Особливості розвитку пам'яті в осіб з порушеннями мовлення

Перелік питань для самостійного опрацювання:

1. Охарактеризуйте поняття про пам'ять її види та класифікацію.

2. Закономірності розвитку пам'яті в осіб з нормотиповим розвитком

Завдання для індивідуальної роботи:

1. Розробити методику для дослідження пам'яті в дітей дошкільного віку.
2. Сформуванати методику дослідження пам'яті для дітей молодшого шкільного віку.

Форма звіту: письмова робота.

Література. Основна: 1, 2, 3, 4, 5. Допоміжна: 10, 11, 14.

Тема 6. Особливості розвитку уваги в осіб з порушеннями мовлення

Перелік питань для самостійного опрацювання:

1. Опишіть науково-теоретичні погляди щодо сутності уваги її види та класифікація.
2. Проаналізуйте закономірності розвитку уваги в осіб з нормотиповим розвитком

Завдання для індивідуальної роботи:

1. Розробити методику для дослідження уваги у дітей дошкільного віку.
2. Сформуванати методику дослідження уваги для дітей молодшого шкільного віку.

Форма звіту: письмова робота.

Література. Основна: 1, 2, 3, 4, 5.

Допоміжна: 10, 11, 14.

Тема 7. Особливості розвитку мисленнєвих операцій в осіб з порушеннями мовлення

Перелік питань для самостійного опрацювання:

1. Визначте поняття про мислення. Особливості мисленнєвої діяльності.
2. Охарактеризуйте закономірності розвитку мислення в осіб з нормотиповим розвитком

Завдання для індивідуальної роботи:

1. Розробити методику для дослідження мислення у дітей дошкільного віку.
2. Сформуванати методику дослідження мислення для дітей молодшого шкільного віку.

Форма звіту: письмова робота.

Література

Основна: 1, 2, 3, 4, 5

Допоміжна: 10, 11, 14.

Тема 8. Особливості розвитку уяви в осіб з порушеннями мовлення

Перелік питань для самостійного опрацювання:

1. Розкрийте поняття про уяву її функції та особливості.
2. Опишіть закономірності розвитку уяви в осіб з нормотиповим розвитком

Завдання для індивідуальної роботи:

1. Розробити методику для дослідження уяви у дітей дошкільного віку.
2. Сформуванати методику дослідження уяви для дітей молодшого шкільного віку.

Форма звіту: письмова робота.

Література

Основна: 1, 2, 3, 4, 5

Допоміжна: 10, 11, 14.

Тема 9. Особливості розвитку мовлення в осіб з порушеннями мовлення

Перелік питань для самостійного опрацювання:

1. Проаналізуйте поняття про мову, мовлення її функції Фізіологічні основи мовлення.
2. Опишіть закономірності розвитку мовлення в осіб з нормотиповим розвитком

Завдання для індивідуальної роботи:

1. Розробити методику для дослідження мовлення у дітей дошкільного віку.
2. Сформувати методику дослідження мовлення для дітей молодшого шкільного віку.

Форма звіту: письмова робота.

Література

Основна: 1, 2, 3, 4, 5

Допоміжна: 10, 11, 14.

Тема 10. Особливості розвитку мотиваційної спрямованості в осіб з порушеннями мовлення

Перелік питань для самостійного опрацювання:

1. Розкрийте поняття про мотивацію її види.
2. Опишіть закономірності розвитку мотивації в осіб з нормотиповим розвитком

Завдання для індивідуальної роботи:

1. Розробити методику для дослідження мотивації у дітей дошкільного віку.
2. Сформувати методику дослідження мотивації для дітей молодшого шкільного віку.

Форма звіту: письмова робота.

Література

Основна: 1, 2, 3, 4, 5

Допоміжна: 2, 5, 10, 11, 13, 14.

Тема 11. Особливості розвитку вольових якостей в осіб з порушеннями мовлення

Перелік питань для самостійного опрацювання:

1. Розкрийте поняття про вольові процеси особистості.
2. Опишіть закономірності розвитку вольових якостей в осіб з нормотиповим розвитком

Завдання для індивідуальної роботи:

1. Укомплектувати методику для дослідження вольових якостей у дітей дошкільного віку.
2. Сформувати методику дослідження вольових якостей для дітей молодшого шкільного віку.

Форма звіту: письмова робота.

Література. Основна: 1, 2, 3, 4, 5. Допоміжна: 1, 10, 11, 12, 14.

Тема 12. Особливості розвитку емоційної складової в осіб з порушеннями мовлення

Перелік питань для самостійного опрацювання:

1. Охарактеризуйте поняття про емоції та почуття їх особливості.
2. Проаналізуйте закономірності розвитку емоції в осіб з нормотиповим розвитком

Завдання для індивідуальної роботи:

1. Укомплектувати методику для дослідження емоцій у дітей дошкільного віку.
2. Сформувати методику дослідження емоцій для дітей молодшого шкільного віку.

Форма звіту: письмова робота.

Література. Основна: 1, 2, 3, 4, 5, 6. Допоміжна: 3, 4, 6, 10, 11, 14.

ПЕРЕЛІК ОРІЄНТОВНИХ ПИТАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Визначте поняття, об'єкт, предмет, завдання курсу «Психологія осіб з порушеннями мовлення».
2. Розкрийте організаційні методи дослідження.
3. Опишіть емпіричні методи діагностики.
4. Порівняйте розвиток сприймання в дітей раннього віку з нормотиповим та з порушеннями мовлення.
5. Проаналізуйте розвиток процесів сприймання в дітей дошкільного віку з нормотиповим та порушеним мовленням.
6. Розкрийте специфіку порушень зорового сприйняття (предметна агнозія та симультанна агнозія).
7. Охарактеризуйте специфіку порушень зорового сприйняття (лицьова агнозія, символічна агнозія та кольорова агнозія).
8. Визначте особливості розвитку зорового сприйняття в дітей з порушеннями мовлення.
9. Опишіть специфіку порушень оптико-просторового гнозису в дітей з загальним недорозвиненням мовлення.
10. Опишіть специфіку порушень слухового сприйняття.
11. Розкрийте фонетичні порушення слухового сприйняття.
12. Визначте види тактильної (сенситивної) агнозії.
13. Порівняйте розвиток уваги в дітей раннього віку з нормотиповим та порушеним мовленням.
14. Проаналізуйте розвиток уваги в дітей дошкільного віку з порушеним мовленням.
15. Охарактеризуйте особливості розвитку властивостей уваги в дітей з порушеннями мовлення.
16. Охарактеризуйте особливості розвитку концентрації уваги в дітей з загальним недорозвиненням мовлення.
17. Проаналізуйте розвиток пам'яті в дітей дошкільного віку з порушеним мовленням.
18. Опишіть особливості розвитку пам'яті у дітей з загальним недорозвиненням мовлення.
19. Розкрийте відмінності в розвитку мисленнєвих операцій в дітей дошкільного віку з типовим та порушеним мовленням.
20. Розкрийте особливості розвитку мислення в дітей з порушеннями мовлення.
21. Розкрийте особливості розвитку мислення в дітей з загальним недорозвиненням мовлення.
22. Проаналізуйте особливості розвитку мовлення в дітей з загальним недорозвиненням мовлення.
23. Розкрийте особливості розвитку мовлення в дітей з фонетико-фонематичним недорозвиненням мовлення.

24. Опишіть особливості розвитку мовлення в дітей фонетичним недорозвиненням мовлення.
25. Проаналізуйте особливості розвитку уваги в дітей з порушеннями мовлення.
26. Охарактеризуйте особливості розвитку мотивації в дітей з порушеннями мовлення.
27. Визначте особливості розвитку вольових якостей в дітей з порушеннями мовлення.
28. Розкрийте відмінності в розвитку емоційних проявів в дітей дошкільного віку з типовим та порушеним мовленням.
29. Проаналізуйте особливості прояву агресії у дітей з порушеннями мовлення.
30. Охарактеризуйте особливості розвитку емоцій в дітей з загальним недорозвиненням мовлення.
31. Охарактеризуйте методи діагностики сприймання у дітей з порушеннями мовлення.
32. Розкрийте методи діагностики відчуттів у дітей з порушеннями мовлення.
33. Опишіть методи обстеження уваги у дітей з порушеннями мовлення.
34. Опишіть методи діагностики обсягу уваги в дітей з порушеннями мовлення.
35. Розкрийте методи діагностики концентрації уваги в дітей з порушеннями мовлення.
36. Опишіть методи діагностики розподілу уваги у дітей з порушеннями мовлення.
37. Опишіть методи діагностики короточасної пам'яті в дітей з порушеннями мовлення.
38. Визначте методи дослідження довготривалої пам'яті в дітей з порушеннями мовлення.
39. Охарактеризуйте методи діагностики слухової пам'яті в дітей з порушеннями мовлення.
40. Опишіть методику для вивчення слухомовленнєвої пам'яті в дітей з порушеннями мовлення.
41. Визначте методи дослідження зорової пам'яті в дітей з порушеннями мовлення.
42. Охарактеризуйте методи діагностики мислення в дітей з порушеннями мовлення.
43. Розкрийте методи діагностики абстрактного мислення в дітей з порушеннями мовлення.
44. Опишіть методи діагностики вербально-логічного мислення в дітей з порушеннями мовлення.
45. Визначте методи дослідження продуктивності мислення в дітей з порушеннями мовлення.
46. Опишіть методи діагностики розумових операцій в дітей з порушеннями мовлення.
47. Охарактеризуйте методи діагностики творчої уваги в дітей з порушеннями мовлення.

48. Розкрийте методи діагностики репродуктивної уяви в дітей з порушеннями мовлення.
49. Проаналізуйте специфіку дослідження довільної уяви в дітей з порушеннями мовлення.
50. Опишіть методи обстеження фонематичного сприймання в дітей з порушеннями мовлення.
51. Розкрийте методи вивчення кінестетичного праксису в дітей з порушеннями мовлення.
52. Опишіть методи обстеження кінетичного праксису в дітей з порушеннями мовлення.
53. Розкрийте методи обстеження орального праксису в дітей з порушеннями мовлення.
54. Визначте методи обстеження артикуляційного праксису в дітей з порушеннями мовлення.
55. Розкрийте методику на вивчення зорово-моторної координації в дітей з порушеннями мовлення.
56. Проаналізуйте специфіку дослідження мотивації до навчання у дітей з порушеннями мовлення.
57. Опишіть специфіку обстеження вольових якостей в дітей з порушеннями мовлення.
58. Охарактеризуйте методики, що направлені на вивчення емоційних переживань у дітей з порушеннями мовлення.
59. Розкрийте методи дослідження негативних переживань (тривога, депресія) в дітей з порушеннями мовлення.
60. Опишіть проєктивні типи методик, що направлені на вивчення агресивних проявів в дітей з порушеннями мовлення.
61. Опишіть методичні прийоми з формування тактильного праксису в дітей з загальним недорозвиненням мовлення.
62. Розкрийте методичні прийоми з формування орального праксису в дітей з фонетико-фонематичним недорозвиненням мовлення.
63. Визначте методичні прийоми з корекції артикуляційного праксису в дітей з загальним недорозвиненням мовлення.
64. Охарактеризуйте методичні прийоми для формування зорового сприймання в дітей з фонетичним недорозвиненням мовлення.
65. Аргументуйте методичні прийоми, що спрямовані на розвиток фонетичного сприймання в дітей з фонетико-фонематичним недорозвиненням мовлення.
66. Проаналізуйте методичні прийоми для формування просторового праксису в дітей з загальним недорозвиненням мовлення.
67. Перерахуйте та опишіть методичні прийоми для формування зорово-моторної координації в дітей з порушеннями мовлення.
68. Розкрийте прийоми, що спрямовані на формування слухомовленнєвої пам'яті в дітей з порушеннями мовлення.
69. Опишіть методичні прийоми з формування короткочасної пам'яті в дітей фонетичним недорозвиненням мовлення.

70. Визначте прийоми з формування довготривалої пам'яті в дітей з загальним недорозвиненням мовлення.
71. Охарактеризуйте прийоми з формування слухової пам'яті в дітей з порушеннями мовлення.
72. Проаналізуйте прийоми з формування зорової пам'яті в дітей з порушеннями мовлення.
73. Перерахуйте та опишіть прийоми з формування властивостей уваги у дітей з порушеннями мовлення.
74. Аргументуйте сутність прийомів з формування слухової пам'яті в дітей з фонетико-фонематичним недорозвиненням мовлення.
75. опишіть прийоми з корекції об'єму уваги в дітей з порушеннями мовлення.
76. Розкрийте прийоми, що спрямовані на формування слухової уваги в дітей з загальним недорозвиненням мовлення.
77. Визначте прийоми з корекції обсягу уваги в дітей з фонетико-фонематичним недорозвиненням мовлення.
78. Розкрийте методи діагностики концентрації уваги в дітей з порушеннями мовлення.
79. Охарактеризуйте методичні прийоми з формування розподілу уваги в дітей з фонетичним недорозвиненням мовлення.
80. Проаналізуйте прийоми, що спрямовані на розвиток комунікативних вмінь в дітей з порушеннями мовлення.
81. Перерахуйте та опишіть прийоми з формування мисленнєвих операцій в дітей з порушеннями мовлення.
82. Аргументуйте прийоми, що спрямовані на розвиток абстрактного мислення в дітей з фонетико-фонематичним недорозвиненням мовлення.
83. опишіть методичні прийоми з формування вербально-логічного мислення в дітей з порушеннями мовлення.
84. Розкрийте методичні прийоми з формування продуктивності мислення в дітей з порушеннями мовлення.
85. Визначте прийоми з розвитку творчої уяви в дітей з порушеннями мовлення.
86. Охарактеризуйте вправи для формування позитивних вольових якостей у дітей з порушеннями мовлення.
87. Проаналізуйте методичні прийоми з формування навчальної мотивації в дітей з порушеннями мовлення.
88. Перерахуйте та опишіть методики, що направлені на дослідження загальної готовності до школи дітей старшого дошкільного віку з порушеннями мовлення.
89. Визначте прийоми, що направлені на формування позитивних емоцій у дітей з порушеннями мовлення.
90. Охарактеризуйте прийоми, що направлені на запобігання негативних проявів емоцій в дітей з порушеннями мовлення.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Белова О. Психологія осіб з порушеннями мовлення. Навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2024. 340с. [Електронне видання]. URL: <http://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/8012> <https://surl.li/bcwooz>
2. Белова. О. Діагностика та корекція агресії у дітей молодшого шкільного віку з порушеннями мовлення: Монографія. Кам'янець-Подільський: ПП Медобори 2006, 2017. 234 с. <http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/handle/123456789/6649>
3. Белова.О. Подолання підвищеного рівня агресії у дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку: Монографія. Кам'янець-Подільський: ПП Медобори 2006, 2018. 242 с. <http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/handle/123456789/6651>
4. Конопляста С. Ю., Сак Т. В. Логопсихологія Київ : Знання, 2010. <https://surl.lu/ubuyij>
5. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія. Навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 424 с. <http://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/3426?show=full>
6. Дуткевич Т.В. Загальна психологія. Теоретичний курс. навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 388 с. <http://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5750>

Допоміжна

1. Белова О. Б. Детермінація когнітивного та емоційного компонентів мовлення у дітей старшого дошкільного віку. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*, 2021. 1(339) Ч.2. 170–182. [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2021-1\(339\)-2-170-182](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2021-1(339)-2-170-182)
2. Белова О.Б. Концептуально-методологічні підходи до діагностики емоційного компоненту мовленнєвої готовності дітей старшого дошкільного віку з логопатологією. *Інноваційна педагогіка. Науковий журнал*. Одеса: Гельветіка, 2022. Вип. 47. С. 94–99. <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2022/47/18.pdf>
3. Белова О.Б. Методика вивчення емоційної грамотності дітей старшого дошкільного віку з логопатологією. *Зб. наук. праць «Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах»*. Запоріжжя: КПУ, 2022. 82. С. 21–29. <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2022.82.3>
4. Белова О. Б. Актуальний стан сформованості емоційної грамотності дітей старшого дошкільного віку з логопатологією. *Освітологічний дискурс*, 2023. 1(40). С. 93–112. <https://od.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/977>

5. Белова О. Б. Конститування імпресивного та експресивного вербально-просторового уявлення в дітей старшого дошкільного віку з логопатологією. *Інноваційна педагогіка. Науковий журнал. Одеса: Гельветика*. 2023. 56. Том 1. С. 92–96. http://innovpedagogy.od.ua/archives/2023/56/part_1/19.pdf
6. Белова О. Б. Детекція просодичного рівня мовлення в дітей старшого дошкільного віку з логопатологією. *Актуальні питання гуманітарних наук міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич : Гельветика, 2023. 60. Том. 1. С. 203–209. http://www.aphn-journal.in.ua/archive/60_2023/part_1/29.pdf
7. Белова О.Б. Дескрипція сформованості вербально-логічного мислення в дітей старшого дошкільного віку з логопатологією. *Вісник: зб. наук. Луганського національного університету імені Тараса Шевченка*, 2023. 1 (355). С.106–114. <http://visnyk.luguniv.edu.ua/index.php/vped/article/view/906>
8. Белова О. Б. Щодо проблеми розвитку лексичного рівня мовлення у дітей старшого дошкільного віку з логопатологією. *Науковий часопис. Корекційна педагогіка. Київ : НПУ імені М.П. Драгоманова*, 2023. 91. С.22 – 28. <http://chasopys.ps.npu.kiev.ua/archive/91/5.pdf>
9. Белова О. Б. Дескрипція розвитку вербальної уваги в дітей старшого дошкільного віку з логопатологією. *Збірник наукових праць. Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи*. Умань, 2023. 1(9). С.12 – 22. <http://ppsh.udpu.edu.ua/article/view/279330>
10. Белова О.Б. Корекційно-навчально-розвивальний вплив на формування мовленнєвої готовності дітей старшого дошкільного віку з логопатологією до умов інтегрованого навчання. *Acta Paedagogica Volynienses*, 2023. Вип. 4. С.89-94. <http://journals.vnu.volyn.ua/index.php/pedagogy/article/view/1404/1309>
11. Мартиненко І. В. Особливості вольової готовності до шкільного навчання дітей шестирічного віку із загальним недорозвиненням мовлення. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова*. Серія № 19 : Корекційна педагогіка та спеціальна психологія: Зб. наукових праць. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. № 5. С. 159–164.
12. Лазаренко В.І., Лазаренко В.П., Продайко В.М., Сурякова М.В. Психологія. Дніпропетровськ: ДНУ, 2015. 95с. <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/http://distance.dnu.dp.ua/ukr/nm/materiali/documents/psychologiya.pdf>
13. Bielova O, Konopliasta S. Description of kinesthetic and kinetic motor praxis in older preschool children with logopathology. *Pedagogy of Physical Culture and Sports*, 2023. 27(5):386–395. <https://doi.org/10.15561/26649837.2023.0505>
14. Bielova O. Neuromotor functionality of speech readiness for school in older preschool children with logopathology. *Life Span and Disability XXIV*. 2023. vol.26, issue 2. P. 165-196. (www.lifespanjournal.it) https://lifespanjournal.oasi.en.it/client/abstract/ENG402_1.%20Bielova.pdf

Рекомендовані джерела інформації

1. Збірник наукових праць «Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки)» <http://aqce.kpnu.edu.ua/>
2. Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка і спеціальна психологія <https://sj.npu.edu.ua/index.php/kpsp/index>
3. Науковий медичний журнал «Медична психологія», URL: <http://www.mps.kh.ua/>
4. Міжнародний науково-практичний журнал «Психіатрія, неврологія та медична психологія», URL: <https://periodicals.karazin.ua/pnmp/index>
5. Журнал «Здоров'я дитини» *CHILD'S HEALTH* <https://childshealth-journal.com/index.php/journal>
6. Бібліотека ім. В.І.Вернадського <http://www.nbuiv.gov.ua>
7. Бібліотека К-ПНУ імені Івана Огієнка <https://library.kpnu.edu.ua/>
Репозитарій [ElarK-PNU: головна сторінка](#)

ГЛОСАРІЙ ПСИХОЛОГІЧНИХ ПОНЯТЬ

ПСИХІКА

Психіка – це центральне поняття психології, яке означає здатність головного мозку відобразити об'єктивну дійсність у вигляді психічних образів та регулювати поведінку людини. Вона охоплює всі внутрішні процеси, що забезпечують адаптацію, пізнання та взаємодію із зовнішнім світом.

Функція психіки

Відображувальна – створення образів навколишньої реальності.

Регулятивна – керування поведінкою та діяльністю.

Адаптивна – пристосування до умов середовища.

Комунікативна – забезпечення взаємодії між людьми.

Самосвідомість – усвідомлення власного «Я», здатність до самоаналізу.

ПІЗНАВАЛЬНІ ПРОЦЕСИ

Відчуття – відображення окремих властивостей предметів при їх впливі на органи чуття.

Сприймання – цілісне відображення предметів і явищ у свідомості.

Пам'ять – процеси збереження, відтворення та забування досвіду.

Уява – створення нових образів на основі попереднього досвіду.

Мислення – опосередковане й узагальнене відображення дійсності, процес розв'язання задач.

Увага – спрямованість і зосередженість психічної діяльності.

Мова – система знаків для вираження думок і комунікації.

ВІДЧУТТЯ

Основна характеристика

Модальність – вид відчуття залежно від органу чуття (зорові, слухові, дотикові, смакові, нюхові, кінестетичні).

Якість – специфічна особливість (наприклад, колір, звук, запах).

Інтенсивність – сила впливу подразника.

Тривалість – час існування відчуття.

Локалізація – відчуття завжди пов'язане з певним органом чуття.

Види відчуттів

Зорові – відображення кольору, форми, простору.

Слухові – сприйняття звуків, мовлення, музики.

Тактильні – відчуття дотику, температури, тиску.

Смакові – відображення властивостей речовин через рецептори язика.

Нюхові – сприйняття запахів.

Кінестетичні – відчуття рухів і положення тіла.

СПРИЙМАННЯ

Основна характеристика

Цілісність – сприйняття об'єкту як єдине ціле, а не як набір окремих відчуттів.

Структурність – елементи об'єкта організовуються у певну систему (наприклад, бачимо не просто лінії, а фігуру).

Константність – збереження відносної сталості образу попри зміни умов (наприклад, предмети здаються однаковими за розміром незалежно від відстані).

Осмисленість – сприймання завжди пов'язане з попереднім досвідом та знаннями.

Вибірковість – ми виділяємо значущі об'єкти серед багатьох подразників.

Види сприймання

Зорове – відображення предметів через органи зору.

Слухове – сприйняття звуків, мовлення, музики.

Дотикове – відображення властивостей предметів через шкіру та рухи.

Смакове та нюхове – сприйняття хімічних властивостей речовин.

Просторове – відображення розташування предметів у просторі.

Часове – відображення тривалості та послідовності явищ.

Рухове – сприйняття власних рухів і положення тіла.

УВАГА

Основна характеристика

Спрямованість – вибір об'єкта, на який зосереджується свідомість.

Зосередженість – утримання уваги на об'єкті протягом певного часу.

Обсяг – кількість об'єктів, які можуть одночасно перебувати у полі уваги.

Стійкість – здатність тривалий час підтримувати увагу.

Переключення – здатність швидко змінювати об'єкт уваги.

Розподіл – можливість одночасно зосереджуватися на кількох видах діяльності.

Види уваги

Мимовільна – виникає без свідомих зусиль, під впливом зовнішніх подразників.

Довільна – потребує свідомих зусиль і контролю.

Післядовільна – зосередженість, що виникає після довільної уваги й підтримується інтересом.

ПАМ'ЯТЬ

Основна характеристика

Запам'ятовування – процес фіксації інформації.

Збереження – утримання матеріалу у свідомості протягом певного часу.

Відтворення – актуалізація раніше засвоєного матеріалу.

Забування – втрата або утруднення відтворення інформації.

Види пам'яті

За тривалістю:

- короткочасна (утримання інформації кілька секунд/хвилин),
- довготривала (збереження знань і досвіду протягом тривалого часу),
- оперативна (короткочасне використання інформації для виконання завдання).

За змістом:

- образна (збереження картин, звуків, відчуттів),
- словесно-логічна (поняття, думки, знання),
- емоційна (переживання, почуття),

- рухова (збереження рухових навичок).

МИСЛЕННЯ

Основна характеристика

- Аналіз** – розчленування об'єкта на складові для кращого розуміння.
Синтез – поєднання елементів у єдине ціле.
Порівняння – встановлення подібностей і відмінностей між явищами.
Узагальнення – виділення спільних ознак і формування загального поняття.
Абстрагування – відокремлення суттєвих властивостей від несуттєвих.
Конкретизація – уточнення загальних положень на прикладах.
Судження – форма мислення, що виражає твердження чи заперечення.
Умовивід – логічне виведення нового знання з наявного.
Класифікація – систематизація об'єктів за ознаками.
Ідентифікація – ототожнення об'єкта з відомим зразком.
Оцінювання – визначення значущості чи якості явища.
Прогнозування – передбачення майбутніх результатів.
Творче мислення – створення нових ідей та рішень.
Критичне мислення – здатність аналізувати й оцінювати інформацію.

УЯВА

Основні характеристики уяви

- Творчість** – здатність створювати нові образи й ідеї.
Комбінування – поєднання елементів різних образів у новий.
Перетворення – зміна вже наявних образів.
Емоційність – уява часто пов'язана з переживаннями та почуттями.
Опосередкованість – ґрунтується на знаннях, досвіді та мовленні.

Види уяви

- Відтворювальна** – створення образів на основі опису чи спогадів (наприклад, уявлення сюжету книги).
Творча – створення нових, оригінальних образів (наприклад, вигадування історії чи винаходу).
Мрійлива – формування образів бажаного майбутнього.
Активна – свідоме використання уяви для вирішення завдань.
Пасивна – виникає без свідомих зусиль (наприклад, фантазії, сновидіння).

МОВЛЕННЯ

Основні характеристики мовлення

- Соціальність** – мовлення формується й функціонує у суспільстві.
Комунікативність – головна функція полягає у спілкуванні між людьми.
Знаковість – ґрунтується на використанні мовних знаків (слів, граматичних конструкцій).
Опосередкованість мислення – мовлення є засобом вираження та розвитку мислення.
Регулятивність – мовлення впливає на поведінку та діяльність (накази, прохання, інструкції).

Види мовлення

Зовнішнє мовлення

- усне (діалогічне, монологічне),
- писемне (тексти, записи).

Внутрішнє мовлення – мовлення «про себе», що супроводжує мислення.

Діалогічне мовлення – обмін репліками між співрозмовниками.

Монологічне мовлення – розгорнуте висловлювання однієї особи.

ЕМОЦІЇ

Емоції – переживання, що відображають ставлення до явищ.

Почуття – стійкі емоційні утворення, пов'язані з цінностями.

Настрій – тривале емоційне тло діяльності.

Афект – короткочасна сильна емоційна реакція.

Стрес – стан напруження у відповідь на труднощі.

Емоційна стабільність – здатність зберігати рівновагу в складних ситуаціях.

Емпатія – здатність розуміти й співпереживати іншим.

МОТИВАЦІЯ

Мотивація – система внутрішніх спонукань до діяльності.

Потреба – відчуття нестачі, що спонукає до дії.

Інтерес – вибіркова спрямованість уваги й діяльності.

Цінність – значущість явищ для особистості.

Переконання – стійкі погляди, що визначають поведінку.

Установка – готовність діяти певним чином.

Намір – усвідомлене прагнення досягти мети.

ВОЛЯ

Воля – свідомо регуляція поведінки й діяльності.

Вольова дія – цілеспрямований акт, що потребує зусиль.

Самоконтроль – здатність контролювати власні дії.

Саморегуляція – управління емоціями та поведінкою.

Рішучість – здатність швидко приймати рішення.

Наполегливість – стійкість у досягненні мети.

Витримка – здатність стримувати імпульсивні реакції.

Відповідальність – усвідомлення наслідків власних дій.

Самостійність – здатність діяти без зовнішньої допомоги.

Цілеспрямованість – орієнтація на досягнення конкретної мети.

Ініціативність – здатність пропонувати нові дії чи рішення.

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Навчальне електронне видання

БЄЛОВА Олена Борисівна,

*доктор педагогічних наук, професор, завідувач, професор кафедри логопедії
та спеціальних методик Кам'янець-Подільського національного університету
імені Івана Огієнка*

**ПРАКТИКУМ ІЗ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ
«ПСИХОЛОГІЯ ОСІБ З ПОРУШЕННЯМИ
МОВЛЕННЯ»**

Навчально-методичний посібник

Видання друге, перероблене й доповнене

Електронне видання

Підписано 11.06.2026. Гарнітура «Times New Roman».
Об'єм даних 1,2 Мб. Обл.-вид. арк. 3,8. Зам. № 1259.

Видавець і виготовлювач Кам'янець-Подільський національний університет
імені Івана Огієнка, вул. Огієнка, 61, м. Кам'янець-Подільський, 32300

Свідоцтво про внесення до державного реєстру суб'єктів видавничої справи
серії ДК № 3382 від 05.02.2009 р.